

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANTNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

**Spolupráce Policie ČR s orgány sociálně právní ochrany
dětí**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:
Mgr. Jiří Souček

Vypracovala:
Kateřina Jacháčková, DiS

Brno 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Spolupráce Policie ČR a orgánu sociálně-právní ochrany dětí“ zpracovala samostatně a použila jen literaturu uvedenou v seznamu literatury. Písemný obsah práce je totožný s elektronickou verzí.

Brno 22.3.2010

.....
Kateřina Jacháčková

Poděkování

Děkuji panu Mgr. Jiřímu Součkovi za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

Také bych chtěla poděkovat svým blízkým, kteří mě při psaní bakalářské práce morálně podporovali.

Kateřina Jacháčková

OBSAH

I. TEORETICKÁ ČÁST	3
Úvod	4
1. Vymezení základních pojmů	6
2. Riziková mládež	8
2.1 Osobnost mladého delikventa a jeho sebehodnocení	8
2.2 Příčiny kriminálního chování	9
2.3 Shrnutí	10
3. Práce orgánu sociálně-právní ochrany dětí OSPOD	11
3.1 Kurátor pro mládež	11
3.2 Orgány činné v trestním řízení	14
3.3 Shrnutí	14
4. Policie ČR a mládež	15
4.1 Policejní prevence v praxi	17
4.2 Spolupráce Policie ČR a OSPOD (a dalšími subjekty)	17
4.3 Probační a mediační služba (PaMS)	19
4.4 Shrnutí	20
5. Prevence kriminality a volný čas	21
5.1 Prevence a její dělení	21
5.2 Volný čas a jeho funkce	22
5.3 Shrnutí	24
6. Ústavní výchova	25
6.1 Zařízení ústavní péče	25
6.2 Spolupráce kurátora OSPOD s ústavní péčí	26
6.3 Shrnutí	27
7. Opatření ukládaná dětem a mladistvým	28
7.1 Výchovná opatření	28
7.2 Ochranná opatření	29
7.3 Trestní opatření	29
7.4 Shrnutí	30

II. Aplikační část	31
1. Metodologie	32
1.1 Cíl výzkumu a popis vybraného problému	32
1.2 Vymezení výzkumu	32
1.3 Metoda sběru dat	33
1.4 Výběr populace a vzorku	34
1.5 Údaje o konverzačních partnerech	35
2. Analytická část	36
2.1 Demografické údaje	36
2.2 Kriminalita mládeže	36
2.2.1 Četnost kriminality mládeže	36
2.2.2 Příčiny kriminálního chování	37
2.2.3 Způsob zjišťování kriminality mládeže	37
2.3 Prevence kriminality	38
2.3.1 Prevence obecně	38
2.3.2 Možnosti prevence samotných kurátorů	39
2.3.3 Co u nás nefunguje a co by fungovat mohlo	39
2.4 Intervence	40
2.4.1 Postup řešení kriminality u mládeže	41
2.4.2 Osobní pocity	41
2.4.3 Účinnost konkrétního opatření	42
2.5 Spolupráce	42
2.5.1 Instituce	43
2.5.2 Spolupráce s rodinou	43
2.5.3 Postoj klientů ke kurátorům	44
Závěr	45
Resumé	47
Anotace	48
Seznam použité literatury	49
Seznam příloh	51

I. TEORETICKÁ ČÁST

Úvod

Ve své bakalářské práci se budu zabývat spoluprací orgánů sociálně právní ochrany dětí a Policie České republiky (dále jen Policie ČR) v oblasti kriminality mládeže. Chtěla bych se zaměřit, na problémy, které přetrvávají v práci s rizikovou mládeží a možnosti řešení, nápravy a prevence. Současně se chci zaměřit na kriminalitu mládeže její příčiny.

Kriminalita mládeže je v posledních letech velmi diskutované téma. Dnešní společnost se často pozastavuje nad tím, jakým způsobem kriminalita mladistvých narůstá. Od roku 1989 se zvýšila dokonce několikanásobně. To co dříve bylo veřejné a na co dohlížel stát, se po revoluci stalo soukromým. Děti se nevěnují volnočasovým aktivitám, zvláště pokud je k tomu nikdo nevede, neexistuje žádná sociální kontrola, která by na děti a trávení jejich volného času po škole dohlížela. Nuda pak vede k nežádoucím projevům chování, od relativně drobných prohřešků, až po chování patologické a antisociální.

Pro téma bakalářské práce jsem se rozhodla poté, co jsem strávila několik týdnů praxí mezi kurátory mládeže na oddělení sociálně právní ochrany dětí (dále jen OSPOD). Zaujala mne smysluplnost jejich práce, ale zároveň také úskalí této často i sysifovské práce, kdy člověk má pocit, že se mu podařilo dotyčného nasměrovat správným směrem, ale realita je nakonec úplně jiná.

OSPOD považuji za hlavní subjekt, který pracuje s rizikovou mládeží, významné postavení zde má i Policie ČR, která je většinou tím prvním, se kterým mladý člověk přichází do styku např. po spáchání činu jinak trestného, případně provinění. A proto svoji práci zaměřuji právě na kurátory OSPOD a jejich spolupráci s Policí ČR při práci s rizikovou mládeží.

Ráda bych svojí prací přiblížila možnosti prevence a řešení problematiky kriminality mládeže, které mají v rukou státní orgány.

Má práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretickou část bakalářské práce budu zpracovávat na základě dostupné literatury, odborných publikací, příslušných zákonných norem a pomocí internetu. V první kapitole vymezím pojmy, které se v mé práci budou nejčastěji vyskytovat. Druhá kapitola teoretické části se bude týkat rizikové mládeže jako takové. Popíšu osobnost mladého delikventa. Budu se zde zabývat znaky a příčinami kriminálního chování u nezletilých, zaměřím se také na to, jaký vliv na problematiku má rodina. Následující kapitola bych chtěla věnovat činnosti OSPOD, konkrétně kurátorům pro mládež, to znamená jaká je jejich náplň práce, komu své služby poskytují, způsob jakým pracují. V další kapitole budu hovořit o způsobu práce Policie ČR, podobně jako

v předchozí kapitole budu popisovat náplň jejich specifické činnosti při práci s mládeží. Popíšu spolupráci Policie ČR a OSPOD.

Pátá kapitola se bude týkat prevence kriminality a volnému času, kterému budu věnovat zvláštní pozornost. V předposlední kapitole se pak budu věnovat zařízením pro výkon ústavní a ochranné výchovy a spolupráci mezi nimi a kurátory mládeže. A konečně závěrečná kapitola opatření ukládaná mladistvým, zde budu mluvit o opatřeních, které mohou být mládeži ukládána a v čem taková opatření spočívají.

V praktické části práce budu popisovat, jaký typ výzkumu jsem si zvolila a jakým způsobem budu sbírat informace. Empirická část bude podložena výsledky kvalitativního výzkumu prováděného mezi kurátory OSPOD úřadů městských částí v Brně. Teoretická část mé bakalářské práce je zaměřena na spolupráci OSPOD a Policie ČR, proto se budu dotazovat právě kurátorů mládeže, a to v různých městských částech města Brna, aby bylo možné srovnat i rozmanitost různých brněnských čtvrtí.

Výzkum budu provádět metodou rozhovoru, zde bych ráda porovнала, do jaké míry je práce kurátorů s rizikovou mládeží úspěšná. Tedy zda probíhá spolupráce se subjekty i objekty tak, jak má. Cílem prováděného výzkumu je zaměřit se na způsob, jakým pracovníci OSPOD společně s policií pracují s rizikovou mládeží. Jak hodnotí spolupráci s rodinou, nezletilým a dalšími subjekty, které pracují s rizikovou mládeží. Zde spatřuji možnosti vhodné prevence a nápravy.

Praktická část obsahuje metodologii, kde vysvětlím důvod zvolené metody výzkumu a analytickou část, kde budu analyzovat a následně interpretovat rozhovory.

Bakalářská práce a výsledky prováděného výzkumu mohou být použity pro bližší ujasnění činnosti a součinnosti kurátorů OSPOD a Policie ČR. Zjištěné poznatky dále mohou sloužit jako podklad pro vznik nových preventivních opatření v oblasti předcházení kriminalitě mládeže .

1. Vymezení základních pojmů

Mládež

Mládež je dle zákona č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže (dále jen zákon č. 218/2003 Sb.) rozdělena do dvou kategorií. U každé kategorie se spáchání trestného činu posuzuje jinak. Spáchá-li dítě čin, který by byl u dospělého klasifikován jako trestný, nazýváme ho **čin jinak trestný**. U mladistvého mluvíme pak o spáchaném trestném činu jako o **provinění**.

Výklad zákona č. 218/2003 Sb. rozumí mládeží dítě mladší 15 let, které v době spáchání činu jinak trestného nedovršil 15. roku věku. Mladistvým je pak myšlen ten, kdo v době spáchání provinění dovršil 15. roku věku a nepřekročil 18. rok svého života.

Sociálně právní ochrana dětí

Sociálně právní ochrana dětí (dále jen SPOD) se dle zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně právní ochraně dětí (dále jen zákon č. 359/1999 Sb.) zaměřuje převážně na děti, jejichž rodiče zemřeli, neplní povinnosti plynoucí z rodičovské zodpovědnosti nebo nevykonávají nebo zneužívají práva plynoucí z rodičovské zodpovědnosti.

Hlavním cílem SPOD je zájem a blaho dítěte.

Kurátor OSPOD

Kurátor OSPOD je dle zákona č. 359/1999 Sb. osoba, pověřená výkonem sociálně právní ochrany dětí. Předmětem jeho zájmu jsou děti a mladiství v daném územním obvodu, vyznačující se poruchami chování či přímo trestnou činností.

Policie ČR

Policie ČR je dle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR (dále jen zákon č. 273/2008 Sb.) jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor. Policie ČR slouží veřejnosti. Jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku, veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony.

Specialista

Specialistou je dle závazného pokynu policejního prezidenta ze dne 2. dubna 2008, kterým se upravuje problematika mládeže (dále jen závazný pokyn policejního prezidenta), příslušník policie mající zkušenosti a praxi v práci s mládeží, který má zvláštní průpravu podle § 3, odst. 8 zákona č. 218/2003 a je vedoucím příslušníkem pověřen odhalováním, dokumentováním a vyšetřováním problematiky mládeže.

Závadné chování

Chování, kdy mládež vede zahálčivý nebo nemravný život, zanedbává školní docházku, zdroj obživy si zajišťuje nekalým způsobem, požívá alkohol či jiné návykové látky, provozuje prostituci, ohrožuje občanské soužití apod. (závazný pokyn policejního prezidenta)

Prevence kriminality

Sem spadají takové aktivity, které směřují k předcházení páčání trestných činů, k snižování jejich výskytu cestou zamezení páčání nebo neutralizaci příčin a podmínek vzniku trestných činů (kriminogenních faktorů). Prevence tedy představuje pokus eliminovat trestnou činnost ještě před jejím započítím nebo před jejím pokračováním. (Zapletal, 1995)

Výchova

Výchova je proces záměrného působení na osobnost člověka, které se projevuje všestranným formováním osobnosti.

Edukační prostředí

Edukační, neboli výchovné prostředí je oblast, kde nebo ve které výchova probíhá, tzn. rodina, škola, společenské kroužky apod.

Školní prostředí

Školním prostředím máme na mysli výchovné prostředí školy, tedy místo, kde se uskutečňuje školní výchova. Jedná se především o vyučování, pedagogické působení ale také vrstevnický vliv.

2. Riziková mládež

Kriminalita a delikvence mládeže je téma, které je stále živé. Dnešní mládež je hodnocena jako agresivní, nemorální, nevážící si hodnot. Média stále častěji přicházejí s novými senzacemi, které se kriminality dětí týkají. V politických sférách se začne hovořit o snížení věkové hranice trestní odpovědnosti u mládeže. Nasnadě je otázka, zda právě takový postup pomůže a zda by nebylo lepší raději proti patologickému chování dětí a mladistvých více preventivně působit.

V této kapitole bych chtěla popsat osobnost mladého delikventa, dále pak znaky a příčiny delikventního chování u dětí a mládeže.

2.1 Osobnost mladého delikventa a jeho sebehodnocení

„Delikventní chování je některými autory přímo vysvětlováno jako pokus člověka s nízkým sebehodnocením zvýšit pocit vlastní hodnoty kriminálním činem.“¹

Podle mnoha odborníků, např. Frank (1996), dochází k poruchám chování, tedy i ke vzniku kriminálnímu chování u mládeže, především z důvodu špatné výchovy. Dítě citově strádá, má snížené sebevědomí a sebehodnocení. I Matoušek a Kroftová (2006) podotýkají, že většina mladých lidí, kteří se uchylují k delikventnímu jednání, mají snížené sebehodnocení, neváží si sami sebe nebo nemají o své hodnotě jasnou představu.

Frank (1996) také uvádí, že poruchy chování se u dítěte neobjevují náhle. Z počátku se tyto poruchy jeví jako bezvýznamné, které se projevují např. kousáním nehtů, nezdrořilostí, netolerancí k dospělým či vulgarností. V průběhu života se toto nenápadné chování může vyvinout v poruchy mnohem vážnější, např. když se dítě přestane připravovat do školy nebo do školy vůbec nechodí, kamarádí se s, pro něj, nevhodnými vrstevníky apod. Zde se může plně rozvinout agresivita, záškoláctví nebo citová labilita.

Dle Franka (1996) výše popsané projevy závadného chování mohou vyústit k aroganci dětí k rodičům a příbuzným, konzumaci alkoholu, zneužívání návykových látek, krádežím, začleňování se do asociálních part, kde projevují nesmiřitelné postoje vůči mnohým vrstevníkům i dospělým. Projevují zášť a nenávisť vůči svým blízkým, psychicky i fyzicky

¹ Matoušek, O, Kroftová, A: Mládež a delikvence. Praha: Portál, 2003 str. 56

je týrají. Páchají různou trestnou činnost a končí často v zařízeních ústavní výchovy a v dospělosti i ve vězení.

Frank² říká: „**Delikventní dítě či pubescent je vesměs tvor citově ochuzený a oslabený. Rozumově vyspělé, sebevědomé a citově vyrovnané a milované dítě nezačne nikdy spontánně lhát ani krást.**“

Podle Franka (1996) osobnost dítěte utvářejí tedy hlavně city. Jestliže se dítě vyvíjí citově „normálně“, přetvoří se během dospívání do harmonické bytosti. Takový člověk netrpí úzkostnými stavy a nejistotou a má vytvořeno adekvátní sebevědomí, tzn. zná svou cenu a nepotřebuje negativním způsobem vybočovat z řady, aby se uplatnil mezi vrstevníky a získal jejich úctu.

Frank (1996) také upozorňuje na to, že u velkého množství mladistvých delikventů je možné nalézt **primární problém v rodině**. Příčinou delikvence mohou být poruchy citů v důsledku malého citového zájmu rodičů v průběhu dospívání dítěte. A jestliže dítěti není věnován dostatek pozornosti po citové stránce, stává se zlým člověkem, kterého netrápí svědomí, pokud někomu ublíží, někoho okrade, zradí nebo podvede.

2.2 Příčiny delikventního chování

Příčiny kriminality dětí a mládeže podle Válkové (1993) lze vysvětlit prostřednictvím různých teorií kriminality: biologických, psychologických, sociálně patologických, nebo také sociologicky orientovaných. Tyto teorie spolu vzájemně souvisejí díky mnoha faktorům jako jsou např. genetické předpoklady, vliv rodiny a nejbližšího sociálního okolí.

Kohoutek (1998) mluví o dědičnosti, která podle něj má vliv na delikventní chování mládeže jen minimální. Dědičnost může s delikventním chováním souviset spíše v hraničních případech. Matoušek a Kroftová (2003) navíc dodávají, že kdyby se uznaly dědičné faktory jako možná příčina delikventního chování, společnost by rezignovala na jakoukoliv snahu delikventa se napravit či resocializovat.

Podle mého názoru se nejedná o dědičnost v pravém slova smyslu. Jestliže se rodiče dítěte vyznačují kriminalitou a dítě bude v podobné kariéře také pokračovat, pak se domnívám, že je to spíše určitý vzorec chování, který dítě bere jako normu.

² Frank, P: Malí velcí tyrani. Liberec: Dialog, 1996, str. 24

Kraus (1997) mluví o několika příčinách, které vedou k asociálnímu chování. První příčinou může být **nespokojenost a tendence ke změně** – dítě se snaží získat popularitu, prožít dobrodružství. Dále je to **touha po jednoduchém získání peněz**, dítě si tak uspokojuje své materiální potřeby. Jestliže dítě nemá určeny povinnosti, nevěnuje se žádným koníčkům vede to k pocitu nudy, což může vyústit k různé závadové činnosti. Dítě si také může posilovat své sebehodnocení prostřednictvím alkoholu a drog.

Příčin kriminality mladistvých je mnoho a nelze je poznat všechny, příčiny spolu často různým způsobem souvisejí, což je někdy velmi těžké odhalit. (Matoušek, 1996)

2.3 Shrnutí

V druhé kapitole jsem se zaměřila především na to, kdo je mladý delikvent. Nastínila jsem znaky jeho osobnosti a příčiny, které mohou vést k závadnému chování mladého člověka. Zaměřila jsem se z části také na primární příčinu delikventního chování dětí a mládeže, kterou často může být rodina a její negativní hodnocení mladého člověka nebo odlišný hodnotový systém, který uznává většinová společnost. To vše pak může zapříčinit negativní projevy chování u dětí a mládeže.

3. Práce orgánu sociálně - právní ochrany dětí – OSPOD

Práce OSPOD se řídí zákonem č. 359/1999 Sb. Sociálně-právní ochranou se rozumí zejména ochrana práv dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu, ochranu oprávněných zájmů dítěte a ochranu jmění dítěte, působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny.

V této kapitole bych se ráda zaměřila na práci OSPOD, konkrétně práci kurátorů, kteří se delikventní mládeži věnují.

3.1 Kurátor pro mládež

Kurátor pro mládež je dle Ministerstva vnitra ČR specializovaný pracovník oddělení sociálně-právní ochrany dětí nebo oddělení sociální prevence, zřizovaných v rámci sociálních odborů okresních nebo obecních úřadů. Předmětem jeho zájmu jsou děti a mladiství v daném územním obvodu, vyznačující se poruchami chování či přímo trestnou činností, konkrétně nezletilé děti, které se dopustily činu jinak trestného, dále mladiství, kteří se dopustili přestupku, děti a mladiství s opakovanými poruchami chování závažného rázu (útěky z domova, závislosti, agresivita, prostituce apod.). Náplní práce kurátorů jsou mimo jiné tyto činnosti: účast při úkonech v přípravném řízení a při hlavním líčení v trestních věcech mladistvých, vedení trestních rejstříků mladistvých a rejstříků výchovných problémů u dětí, poskytování poradenské činnosti dětem i rodinám včetně zprostředkování pomoci odborných pracovišť, navrhování a provádění výchovných opatření u problematických dětí a mladistvých, podávání návrhů soudu na nařízení ústavní (ochranné) výchovy, pomoc mladistvým po propuštění z této výchovy a řada dalších. Nezanedbatelnou složkou práce je i analýza situace v oblasti sociálně patologických jevů u mládeže a aktivní účast při organizaci a provádění příslušných preventivních opatření.

„Do jejich náplně patří pečovat o děti mladší patnácti let, které se dopustily činu, jenž by byl u zletilého člověka klasifikován jako trestný, o mladistvé ve věku 15-18 let, kteří se dopustily přestupku nebo trestného činu a bylo u nich zahájeno trestní stíhání, a konečně o děti a mladistvé, kteří mají opakované vážné poruchy chování (např.

útěky z domova, zneužívání návykových látek, závislost na hracích automatech, absence ve škole).“³

„Kurátor má spolupracovat s orgány činnými v trestním řízení a podávat jim na základě svých šetření zprávy o dítěti respektive o mladistvém. Může navrhopvat výchovu v náhradní rodině, ústavní a ochrannou výchovu. Má připravovat podklady pro řízení o výchovných opatřeních. Má pečovat o děti a mladistvé propuštěné z ústavní výchovy. Má organizovat a realizovat preventivní programy.“⁴

Kurátoři pro mládež se musí orientovat v právních předpisech ČR. Řídí se hned několika zákony, dále různými vyhláškami a směrnicemi.

Jedním z nejdůležitějších a pro práci pracovníků OSPOD stěžejních zákonů je **zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí**. Zákon se zaměřuje na ochranu práv a zájmů dítěte.

Dalším zákonem, kterým se kurátor pro mládež řídí, je **zákon č. 109/2002 Sb. o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních**.

Tento zákon má zajišťovat základní právo každého dítěte na výchovu a vzdělávání v návaznosti na ústavní principy. Účelem zákona je, aby zařízení ústavní výchovy, do kterého je dítě na základě rozhodnutí soudu umístěno, zajišťovalo náhradní výchovnou péči v zájmu jeho zdravého vývoje, řádné výchovy a vzdělávání. Školská zařízení by dle tohoto zákona měla předcházet vzniku a rozvoji negativních projevů chování dítěte nebo narušení jeho zdravého vývoje, zmírňovat nebo odstraňovat příčiny nebo důsledky již vzniklých poruch chování a přispívat ke zdravému osobnostnímu vývoji dítěte.

Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů. Tento zákon upravuje podmínky odpovědnosti mládeže za protiprávní činy uvedené v trestním zákoně, opatření ukládaná za takové protiprávní činy, postup, rozhodování a výkon soudnictví ve věcech mládeže.

Zákon č. 94/1963 Sb. o rodině. Zákon upravuje otázky manželství, vztahy mezi rodiči a dětmi a vztahy vznikající při náhradní rodinné péči.

Kurátor pro mládež spolupracuje s celou řadou dalších subjektů, řeší-li provinění a činy jinak trestné nezletilých osob. Spolupracuje zejména pak se školou, orgány činnými v trestním řízení, s probační a mediační službou, ústavní péčí a s dalšími nestátními organizacemi, které se na práci s rizikovou mládeží zaměřují.

³ Matoušek, O, Kroftová, A: Mládež a delikvence. Praha: Portál, 2003 str. 154

⁴ tamtéž

Nejvýznamnějším prostředkem prevence je výchova dětí v rodinách a výchova dětí ve školách. Prostřednictvím rodičů se dítě seznamuje se světem a se společností, rodiče jsou pro děti největší přirozenou autoritou, podle nich se učí žít a jejich chování, jednání, zvyky a návyky napodobuje a ve všem od počátku sleduje jejich příklad. Pokud ovšem sami rodiče mají sklon k patologickému chování, může to být problém.

„Školní psychologové spatřují jeden z nejčastějších důvodů patologických jevů v tom, že mnohé rodiny nejsou pro své děti oporou.“⁵

A právě rodina, je dle mého názoru primární subjekt, který by měl dítě podporovat. Podporovat jeho kladné sebehodnocení.

Zkvalitnění života rodin by tedy mělo být prvním dlouhodobým cílem prevence kriminality dětí a mládeže. Za tímto účelem by bylo vhodné propagovat a uskutečňovat i kurzy pro rodiče, zapojit i masové sdělovací prostředky do osvětových a vzdělávacích aktivit v této oblasti. (Koudelková 1995)

Velký vliv na utváření osobnosti mladého člověka má škola. Ve věku 6 let dítě vstupuje do školy, kde ho ovlivňuje učitel, kolektiv třídy, organizace práce ve škole, tresty a odměny apod.

Matoušek a Kroftová (2003) mluví o škole jako o instituci, kde se děti nejen učí novým předmětům, ale také je to prostředí, které má dítě vychovávat. Učitelé se mají zajímat o socializaci dětí, o jejich osobnostní a morální vývoj. V zápětí však tyto autoři dodávají, že prostředí školy stále méně ví jak a k čemu žáky připravovat, protože vědecký pokrok je velmi rychlý.

Kraus⁶ shodně píše: „...**stále platí, že (škola) příliš vzdělává a málo vychovává.**“

Spolupráce kurátora s rodinou pak, tak jak jsem měla možnost si ověřit, spočívá v provádění šetření poměrů v rodině. To znamená, že kurátor chodí na návštěvy do rodin a spolupracuje nejen s dítětem, ale také s rodinou. Podobně probíhá i spolupráce se školou. Škola bývá jedním z prvních subjektů, který upozorní na nevhodné chování dítěte, např. na záškoláctví, šikanu apod. Další spolupráce pak vypadá tak, že škola na požádání posílá na OSPOD žákovu hodnocení, jak se mu daří ve škole, mezi spolužáky, ve vztahu k učitelům apod., toto je dále vedeno ve spisové dokumentaci na příslušném OSPOD. V takovémto případě mluvíme o dohledu, který provádí jak škola, tak kurátor mládeže nad nezletilým.

⁵ Erb, H.: Násilí na škole a jak mu čelit. Praha: Amulet, 2000, str. 30

⁶ Kraus, B.: K problémům mravní výchovy a prevence negativních jevů, In Veselá, Z.: Mravní poruchy mládeže a jejich prevence I. Brno: Konvoj, 1997, str. 15

3.2 Orgány činné v trestním řízení

Orgány činnými v trestním řízení se rozumí především policie, soudy, popřípadě ještě státní zástupce.

Z interních materiálů OSPOD Brno – sever vyplývá, že orgány činné v trestním řízení a kurátoři mládeže spolu kooperují např. podáváním zpráv o osobách nezletilých a mladistvých, které se dopustily trestného činu. K tomu kurátoři využívají individuálních pohovorů, šetření rodinných poměrů, informací obecních úřadů, státních orgánů, škol, školských a zdravotnických zařízení, zaměstnavatele apod.

Spolupráce s těmito orgány dále probíhá tak, že se kurátor mládeže zúčastňuje úkonů v přípravném řízení (výslech, konfrontace, seznámení s výsledky vyšetřování atd.). Zúčastňuje se hlavního líčení a veřejného zasedání v trestních věcech mladistvých.

3.3 Shrnutí

V kapitole č. 3 jsem popsala sociálně-právní ochranu dětí. Tedy komu, kým a za jakých podmínek je ochrana poskytována. Zaměřila jsem se na práci kurátora mládeže, jehož činnost je pro moji práci stěžejní. Práce kurátora je pro řešení sociálně-patologických jevů u dětí a mládeže velmi důležitá. Člověk, který vykonává tuto práci by měl umět mládež akceptovat, respektovat její pohled na svět, ale zároveň také působit jako přirozená autorita. Popsala jsem s jakými zákony, se kterými kurátor pracuje nejčastěji. Nakonec jsem se zmínila s kým kurátor mládeže při své práci spolupracuje, především jsem popsala spolupráci s rodinou, školou a orgány činnými v trestním řízení. O Policii ČR jsem se zmínila pouze okrajově, protože její práci se budu věnovat v následující kapitole.

4. Policie ČR a mládež

V následující kapitole bych ráda popsala činnost Policie ČR spojenou s prací s mládeží. Vzhledem k tomu, že se odborná literatura touto problematikou příliš nezabývá, budu převážně čerpat ze závazného pokynu policejního prezidenta, kterým se tato specifická činnost policie upravuje.

Jak jsem již uvedla v první kapitole, problematikou kriminality mladistvých se zabývají policejní specialisté, kteří jsou pověřeni a vyškoleni k tomu, aby pracovali s mládeží.

Pro policejního specialistu je důležité, aby si neustále doplňoval své znalosti v oblasti sociálně-patologických jevů, které ovlivňují zdravý duševní a mravní vývoj mládeže a metod jejich předcházení. Znat formy a způsoby kriminality mládeže, různé formy jejich závadného chování, jednání a trestné činnosti související s toxikomanií, prostitucí a komerčním sexuálním zneužíváním mládeže, je stěžejní pro úspěšnou práci s mladistvými. Policejní specialista by si měl osvojit znalosti zásad kriminalistické taktiky a psychologie a umět je uplatňovat při práci s mládeží. Měl by znát místa, kde se mládež schází, kde se připravuje k trestné činnosti, případně ji páchá. Specialista má taktéž znát další obory související s problematikou mládeže jako je např. psychologie, psychiatrie, pediatrie či pedagogika apod.

Policejní specialista by se měl orientovat v problematice mládeže, která je umístěna v zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy, azylových a jim podobných zařízeních a s tím spojené jednání mládeže, když z takového zařízení utíká. Zde je taktéž důležitá znalost právních předpisů, které se mládeže dotýkají, především pak v oblasti jejich ochrany.

Specialisté by měli věnovat zvláštní pozornost pokračujícímu a opakujícímu se závadnému chování mládeže, závadovým skupinám a trestné činnosti páchané na mládeži. Zaměřit se na případy, kdy závadné chování bylo spácháno pod vlivem omamných látek. Specialisté se upírají pozornost na mládež, u které se již v době předškolního věku nebo raného školního věku projevují sklony k nežádoucímu chování, kriminalitě a útekům z domova a snaží se odhalovat příčiny, které k takovému jednání vedou. Policejní specialisté provádějí depistáž, v jejímž rámci vyhledávají osoby, s jednáním, které se neslučuje s normou společnosti. Věnují pozornost zejména osobám, které i přesto, že překročily osmnáctý rok

věku, lze u nich předpokládat jistou účast na kriminalitě, a to vzhledem k jejich psychické a mentální úrovni, k prostředí ve kterém se pohybují a k jejich dosavadnímu chování.

4.1 Policejní prevence v praxi

V roce 1995 vznikla v Plzni první profesionální **Preventivně Výchovná a Informační Skupina** (dále jen PVIS) Policie ČR, která ukázala ostatním jakým směrem by se měli vydat v prevenci a snižování kriminality a navazování bližších vztahů s občany. PVIS v praxi komunikuje v širokém množství s médii, která zásobuje nejrůznějšími informacemi, zprávami a sděleními, která mají běžné občany seznamovat s vývojem kriminality, jak se kriminalitě bránit, předcházet jí a jak se nestát její obětí. (Suttner, 2009)

V oblasti prevence PVIS provádí odborná poradenství v oblasti ochrany osob a majetku, organizuje výstavy odborné konference, vydává poučné publikace.

Na úseku práce s mládeží se PVIS snaží pozitivně ovlivňovat a vychovávat nejmladší generaci. Základní koncepce spočívá v denní práci s dětmi předškolního věku, na základních školách, pořádání besed a soutěží a dalších aktivit, které přispívají k pozitivnímu vnímání policie. Děti tak po přátelském setkání s policisty chápou smysl a poslání policie jako takové. PVIS se snaží navodit obraz policisty jako přítele, kamaráda a pomocníka v případě nouze. Nechce, aby ji děti chápaly pouze jako represivní nástroj se zbraní a pouty. (Suttner, 2009)

4.2 Spolupráce Policie ČR s OSPOD (a dalšími subjekty)

Policie, dle zákona o policii, spolupracuje s právníckými a fyzickými osobami, které vykonávají činnost v oblastech jako je prevence kriminality a sociálně patologických jevů, vzdělávacích aktivit na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti, poskytování podpory, péče a pomoci obětem trestných činů, zmírňování následků trestných činů nebo prevence a řešení následků krizových situací. Dále spolupracuje s ostatními fyzickými či právníckými osobami, které pracují s pachateli trestných činů a osobami se sociálně patologickým nebo obdobným způsobem chování.

Dle závazného pokynu policejního prezidenta, využívají policejní specialisté forem a metod policejní práce včetně pátrací činnosti, přičemž získávají poznatky jak z vlastních, tak i zahraničních policejních zdrojů a od subjektů, které se podílejí na výchově mládeže a péči o ní. Za tímto účelem navazují a udržují úzký kontakt především s OSPOD, Probační

a mediační službou⁷, školskými a zdravotnickými zařízeními a jejich pracovníky včetně ostatních subjektů státní i nestátní sféry působících v oblasti péče o mládež. Spolupracují s nimi při řešení konkrétních případů závadného chování, při řešení přestupků a činů jinak trestných, ale také v případech, kdy dítě uteklo od zákonných zástupců nebo ze zařízení ústavní výchovy. O útěku dítěte pak policie informuje příslušný OSPOD. Spolu s OSPOD policie, v případě útěku dítěte od zákonných zástupců, zjišťuje, zda jsou dítěti zajištěny základní potřeby (ošacení, strava apod.) a je-li to nutné, pak zajišťují ochranu před negativním vlivem rodiny.

Policie spolupracuje s OSPOD také v případě prošetřování podezření ze spáchání činu jinak trestného dítětem, kdy specialista zvláště pečlivě dokumentuje příčiny jednání dítěte a za tímto účelem vyžaduje od příslušného OSPOD zprávy o zjištění jeho poměrů v rodině, ve školském zařízení apod.

Spolupráce policie s OSPOD, Probační a mediační službou (dále jen PaMS), školskými a zájmovými sdruženími, zabývajícími se ochranou dítěte, dle závazného pokynu policejního prezidenta spočívá zejména v poskytování údajů potřebných pro realizaci sociálně-právní ochrany dětí (dále jen SPOD) a realizaci probačních programů. Další spolupráce spočívá v odborných komisích, určených k řešení problematiky mládeže při preventivně-výchovných akcích.

Společně se podílí na monitorování vybraných závadových jednání. Z vlastní zkušenosti mohou uvést příklad, kdy policie společně s OSPOD vyhledává a monitoruje určitý typ závadného chování v ulicích, např. dětské prostituce, zneužívání omamných a psychotropních látek apod.

Zástupci OSPOD případně zástupci PaMS se účastní prošetřování činů jinak trestných spáchaných dětmi mladšími patnácti let. Dále spolupracují v oblasti pátrání a následného navrácení dítěte do rodiny případně zařízení ústavní výchovy a při poskytování SPOD.

Policisté rovněž spolupracují se školskými zařízeními, zejména s jejich pracovníky (výchovnými poradci, školními preventisty, metodiky prevence pedagogicko-psychologickými poradnami apod.) Pozornost věnují zejména vyhledávání případů závadného chování a jednání. Podílí se na preventivně výchovných akcích, jako jsou přednášky nebo besedy, určené pro výchovné pracovníky, rodiče nebo mládež.

⁷ viz kapitola 4.3

4.3 Probační a mediační služba (PaMS)

Probace je dle Matouška a Kroftové (2003) nejstarší formou alternativních trestů.

Probací se podle zákona č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě, (dále jen zákon č. 257/2000 Sb.) rozumí organizování a vykonávání dohledu nad obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným, kontrola výkonu trestů nespojených s odnětím svobody včetně uložených povinností a omezení, sledování chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, dále individuální pomoc obviněnému a působení na něj, aby vedl řádný život.

Mediací se podle zmíněného zákona myslí mimosoudní zprostředkování za účelem dosažení řešení sporu mezi obviněným a poškozeným, a činnost směřující k urovnání konfliktního stavu vykonávaná v souvislosti s trestním řízením.

PaMS je specializovaná organizace, která působí v trestní justici a zabývá se sociální prací. Zaměřuje se na práci s pachateli méně závažných trestných činů a jejich oběti. (Matoušek, 2005)

Orgány činné v trestním řízení podle zákona 218/2003 Sb. a úředníci PaMS spolupracují s příslušným orgánem sociálně-právní ochrany dětí, aby posílily výchovné působení, vytvořily podmínky pro individuální přístup k řešení jednotlivých věcí, včas reagovaly na potřeby a zájmy mladistvých a poškozených osob i všech dalších subjektů dotčených trestnou činností a také tímto způsobem trestné činnosti zamezovaly a předcházely jí. Do řešení jednotlivých provinění podle tohoto zákona zapojují též zájmová sdružení občanů a jiné subjekty působící ve společenském prostředí mladistvého, v němž došlo k provinění a blízké sociální okolí obviněného a poškozeného.

Dle zákona č. 218/2003 Sb. zájmová sdružení občanů a osoby realizující probační i jiné programy nebo věnující se sociální práci mohou způsobem stanoveným v zákoně upozorňovat orgány činné podle tohoto zákona a příslušný OSPOD na skutečnosti nasvědčující tomu, že bylo spácháno provinění a dávat tak podnět k vhodné reakci na něj. Zároveň se mohou podílet na výkonu soudních rozhodnutí a spolupůsobit při nápravě mladistvých a při vytváření jejich sociálního zázemí.

4.4 Shrnutí

Aby práce policie v rámci kriminality mládeže byla co nejuspěšnější, musí spolupracovat s celou řadou dalších subjektů. Tedy nejen s dítětem samotným, ale také jeho rodinou a blízkým okolím, do kterého spadá například škola, jeho vrstevníci apod. Policie spolupracuje s OSPOD a dalšími subjekty, které hrají v problematice kriminality mládeže významnou roli jako např. PaMS.

Ve čtvrté kapitole jsem se pokusila popsat náplň práce policejních specialistů, jejichž práce spočívá v prevenci závadného chování u mládeže. Zaměřila jsem se také na spolupráci Policie ČR a OSPOD a krátce jsem se zmínila o PaMS.

5. Prevence kriminality a volný čas

Prevence kriminality jde ruku v ruce s trávením volného času. Způsob, jak dítě tráví volný čas se ve velké míře odráží v jeho chování. Vhodné vyplnění volného času je polovina úspěchu, jak zabránit nevhodnému či asociálnímu chování.

5.1 Prevence a její dělení

Obecně lze říci, že prevence kriminality mládeže se dělí do tří skupin, tedy primární, sekundární a terciární. Každý druh prevence se zaměřuje na jinou skupinu osob. Rozdělení do těchto tří oblastí je nejčastější a nejobvyklejší.

- **Primární prevence** působí na každého jedince společnosti. Nebere v úvahu stupeň kriminálního ohrožení nebo rizikovosti. Snaží se působit na příčiny kriminality (Novotný, 2004). Primární prevence zahrnuje především výchovné, vzdělávací, volnočasové, osvětové a poradenské aktivity zaměřené na širokou veřejnost. Zvláštní pozornost je pak věnována na pozitivní ovlivňování jedinců zejména dětí a mládeže. Těžištěm primární prevence je předcházet vzniku sociálně patologických jevů. Zahrnuje především rodinu a školu, které na jedince působí nejvíce. (Kraus, Sýkora, 2009)
- **Sekundární prevence** klade dle Krause a Sýkory (2009) důraz na rizikové skupiny či jednotlivce u nichž je pravděpodobný rozvoj nějaké sociálně patologické deviace. Mohou to být i jedinci, pocházející z patologického prostředí. Na rozdíl od primární se sekundární prevence snaží omezovat a eliminovat již vzniklé negativní vlivy.
- **Terciární prevence** – jejím cílem jsou jednotlivci, případně skupiny osob, které se v minulosti dopustili trestné činnosti, dále také osoby, které se v minulosti staly obětmi trestných činů. Terciární prevence spočívá v resocializaci jedince. Jejím cílem je navrátit jedince do společnosti, tak, aby fungoval v souladu s normami společnosti a zamezit recidivě negativních jevů.

5.2 Volný čas a jeho funkce

Umožníme-li dítěti trávit volný čas činností, která ho baví a naplňuje, nemusíme se bát, že se začne nudit a společně s partou vrstevníků půjde ukrást sousedovo auto. Efektivní trávení volného času je dle mého názoru, pro správný vývoj dítěte stejně důležité jako povinná školní docházka či výchova rodičů. Ze sociálně pedagogického hlediska můžeme říci, že správně využitý volný čas má dobrý vliv na výchovu jedince.

Není-li ale volný čas tráven vhodným způsobem, pak děti nemají co na práci, zevlují bez nejasného cíle a dříve či později poruší zákon, třeba zkusí něco ukrást v samoobsluze, začnou experimentovat s drogami, šikanují slabší spolužáky apod.

Dle Pávkové (2008) mluvíme o volném čase jako o době, kdy **máme možnost a čas věnovat se činnostem, které nás baví**. Jedná se o činnosti, které chceme dělat, činíme je dobrovolně, přinášejí nám pocit relaxace a uspokojují naše potřeby. Jsou to činnosti, do kterých nás nikdo nenutí. To znamená, že sem nepatří doba školního vyučování, psaní úkolů, povinnosti spojené s provozem rodiny, domácnosti, ani okolnosti, které nám zajišťují biologickou existenci, jako je spánek, potrava a podobně.

Velmi důležité je, zejména pak u dětí, pedagogické ovlivňování volného času. Děti, dle Pávkové (2008), ještě nemají takové množství zkušeností, jak volný čas trávit dostatečně efektivně. Nedokážou se ani orientovat v nabídce různých zájmových činností a vyhodnotit, které jsou vzhledem k jejich věku vhodné a které nikoliv. Podmínkou zde je, aby toto pedagogické ovlivňování a vedení nebylo nikterak násilné, ale spíše pro děti **přitažlivé a pestré**, aby se jim prováděná činnost neznelíbila.

„Pedagogické ovlivňování volného času, zejména výchova dětí a mládeže v době mimo vyučování je významnou oblastí výchovného působení. Poskytuje příležitost vést jedince k racionálnímu využívání volného času, formovat hodnotné zájmy, uspokojovat a kultivovat významné lidské potřeby, rozvíjet specifické schopnosti a upevňovat žádoucí morální vlastnosti. Obsah i způsob využívání volného času mají značný význam z hlediska duševní hygieny. Způsob odpočinku, rekreace a zábavy se odráží i ve studijních a pracovních výkonech člověka.“⁸

Záleží také na prostředí, ve kterém děti volný čas tráví. Oblasti trávení volného času jsou variabilní, od domova přes školu po různé mimoškolní, společenské instituce.

⁸ Pávková, J. a kol.: Pedagogika volného času.. Praha: Portál, 2008, str. 37

Ideální by bylo, kdyby všechny děti trávily svůj volný čas pod dozorem dospělého, nejlépe pedagogického pracovníka, který by do jisté míry určoval směr volnočasových aktivit. Bohužel, svět ale ideální není a tak se hromada dětí pohybuje venku na ulici mimo jakéhokoliv dohledu, byť jen dospělých. Tato situace je tak dle Pávkové (2008) velmi neuspokojivá a může vést nejen k ohrožování mravní výchovy dětí, ale i k ohrožování jejich bezpečnosti.

Výchova mimo vyučování plní čtyři funkce, výchovně-vzdělávací, zdravotní, sociální a preventivní. Navzájem spolu tyto funkce úzce souvisí.

- **Výchovně-vzdělávací funkce** - dle Pávkové (2008) je na tuto funkci kladen zvláště velký důraz. Tato funkce se zaměřuje na rozvíjení schopností dětí a mládeže, na mravní výchovu. Snaží se prostřednictvím různých aktivit motivovat k žádoucímu společenskému chování, učí děti jak vhodným způsobem čas trávit. Pomáhá dětem utvářet vlastní názor na život a na svět.
- **Zdravotní funkce** se zaměřuje na každodenní režim dne dítěte, tak, aby podporovala jeho zdravý vývoj a racionální životní styl. Snaží se, aby se dítě naučilo střídat během dne různé činnosti, ať už tělesné, duševní či spontánní. (Pávková, 2008) V dnešní době má velký význam podněcovat děti k fyzické aktivitě, převážná většina dnešní mládeže už neví co je to běhat po lese, hrát „šiškové“ bitvy. Děti obvykle věnují svůj čas počítači nebo televizi, což jejich zdravý a správnému tělesnému vývoji příliš nesvědčí.
- **Sociální funkce** – při ní zastávají významnou roli instituce pro výchovu mimo vyučování. Tím, že zasahují do volného času dětí a pečují o ně během doby, kterou netráví ve vyučování odlehčují rodičům, kteří jsou v zaměstnání. Tyto instituce mají také velký podíl na utváření vzájemných a žádoucích sociálních kontaktů. (Pávková, 2008)
„Výchovně vzdělávací zařízení mají možnost v době mimo vyučování vyrovnávat rozdíly mezi nestejnými materiálními i psychologickými podmínkami v rodinách. Tím pomáhají zejména dětem z méně podnětného nebo konfliktního rodinného prostředí.“⁹
- **Preventivní funkce** dle Pávkové (2008) spočívá v oblastech prevence zneužívání návykových látek, kriminality a delikvence, virtuálních drog, jako jsou počítačové hry, televize, patologické hráčství, záškoláctví, šikana, xenofobie, rasismus či intolerance. Existuje řada různých institucí, které vytvářejí vhodné podmínky pro trávení volného času dětmi.

⁹ Pávková, J. a kol.: Pedagogika volného času.. Praha: Portál, 2008, str. 40

Volný čas po ukončení vyučování mohou vhodně vyplnit **školní družiny** nebo **školní kluby**. **Školní družiny** se zaměřují na volný čas dětí na prvním stupni povinné školní docházky, zajišťují dohled nad dětmi v době, kdy jsou rodiče v zaměstnání. Školní družiny kladou důraz na co nejpestřejší formu zájmových činností pro děti mladšího školního věku a na uspokojení potřeby pohybu.

Školní kluby se na rozdíl od školních družin zaměřují na děti středního školního věku. Účelem je vycházet z věku a potřeb školního dítěte. Těžištěm školních klubů jsou kroužky, soubory případně sportovní oddíly. Nabídka školních klubů se snaží být různorodá. Pamatuje i na herní místnosti, čtenářské koutky a v dnešní době nepostradatelné počítačové prostory. (Pávková, 2008)

Podobnou formu jako školní kluby nabízejí i **střediska pro volný čas** dětí a mládeže. **Střediska pro volný čas** dětí se soustřeďují zejména na specializované aktivity, které se provádějí pod odborným dohledem pedagogického pracovníka. Střediska zajišťují soutěže, prázdninové pobyty, tábory, aktivity na hřištích a v hernách. (Pávková, 2008)

Domovy mládeže se liší v tom, že nabízejí mimo volnočasové aktivity dětem stravu a ubytování, a to vzhledem ke vzdálenosti zvolené školy od místa bydliště, kam nemohou denně dojíždět. Kromě dodržování denního režimu domova, přípravy do školy je významným úkolem dbát na správné využití volného času dítěte. (Pávková, 2008)

Činnost zaměřenou na výchovu a volný čas v době mimo vyučování vykonávají také **círky a náboženská společenství**. Příkladem mohou být salesiánská střediska pro mládež, která volnočasovými aktivitami realizují výchovu v duchu křesťanských myšlenek. (Pávková, 2008)

5.3 Shrnutí

V kapitole číslo pět jsem se dotkla primární, sekundární a terciární prevence kriminality. Popsala jsem volný čas dětí a mládeže, jeho vhodné vyplnění a kdo krom dětí se na aktivitách ve volném čase dále podílí a které instituce nabízí dohled nad dětmi v době mimo vyučování. Je zřejmé, že vhodné trávení volného času je důležitou prevencí patologických jevů ve společnosti.

6. Ústavní výchova

Ústavní výchova je legislativně upravena zákonem č. 109/2002 Sb. o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních (dále jen zákon č. 109/2002 Sb.), ze kterého budu převážně čerpat. V této kapitole se budu věnovat ústavní péči, jejím jednotlivým zařízením a jakým způsobem spolupracují s pracovníky OSPOD.

6.1 Zařízení ústavní péče

Podle zákona č. 109/2002 Sb. jsou zařízeními pro ústavní výchovu: diagnostický ústav, dětský domov, dětský domov se školou a výchovný ústav a školskými zařízeními pro preventivně výchovnou péči střediska výchovné péče (SVP).

- **Diagnostický ústav** je zařízení, které přijímá děti na základě výsledků komplexního vyšetření, zdravotního stavu dětí a podle volné kapacity jednotlivých zařízení je umísťuje do dětských domovů, dětských domovů se školou nebo výchovných ústavů. Diagnostický ústav plní úkoly diagnostické, vzdělávací, terapeutické, výchovné, sociální, koordinační a organizační
- **Dětský domov** pečuje o děti, které mají nařízenou ústavní výchovu a které nemají závažné poruchy chování. Děti se vzdělávají ve školách, které nejsou součástí dětského domova. Do dětského domova jsou umísťovány zpravidla děti ve věku od 3 do 18 let bez závažných poruch chování.
- **Dětský domov se školou** zajišťuje péči o děti s nařízenou ústavní výchovou, v případě, že mají závažné poruchy chování, trvalou duševní poruchu, uloženou ochrannou výchovu. Do dětského domova se školou jsou umísťovány děti zpravidla od 6 let do ukončení povinné školní docházky.
- **Výchovný ústav** pečuje o děti starší 15 let se závažnými poruchami chování, u nichž byla nařízena ústavní výchova nebo uložena ochranná výchova. Do výchovného ústavu může být umístěno i dítě starší 12 let, má-li uloženu ochrannou výchovu a v jeho chování se projevují tak závažné poruchy, že nemůže být umístěno v dětském domově se školou.

- **Střediska výchovné péče (SVP)** - preventivně výchovná péče je dle zákona č. 109/2002 Sb. poskytování speciálně pedagogických a psychologických služeb dětem s rizikem poruch chování či s již rozvinutými projevy poruch chování a negativních jevů v sociálním vývoji, u nichž není nařízena ústavní výchova nebo uložena ochranná výchova. Preventivně výchovná péče je poskytování formou ambulantních, celodenních nebo internátních služeb.

6.2 Spolupráce kurátora OSPOD s ústavní péčí

Navštěvovat klienty ve školských zařízeních pro ústavní a ochrannou výchovu ukládá zákon č. 359/1999 Sb. Každý kurátor pro mládež má povinnost navštěvovat děti v takovém zařízení alespoň jednou za čtvrt roku. Jestliže se připravuje návrat dítěte do rodiny, měl by kurátor dítě navštěvovat co nejčastěji. (Matoušek, 2003)

Matoušek (2003) také uvádí, že každé dítě patří do rodiny a v jiném prostředí by mělo být po co nejkratší dobu. Kurátor by měl nejpozději v okamžiku umístění dítěte do diagnostického ústavu začít vytvářet podmínky pro jeho návrat do rodiny.

Kurátoři spolupracují s ústavní péčí také v případě útěku dítěte ze zařízení, což je v dnešní době téměř běžný jev. V ČR vedou statistiky pohřešovaných dětí klienti ústavní péče. (Hloušková, 2007)

„Při útěku dítěte ze zařízení kurátoři spolupracují na zjištění místa, kde se dítě nalézá nebo kde by se mohlo nacházet.“¹⁰ Zde je nutná spolupráce samozřejmě i s policií.

Kurátoři nejsou v kontaktu pouze s dětmi, nýbrž také s pracovníky těchto zařízení. Jsou to zejména ředitelé, vedoucí vychovatelé a sociální pracovníci. Kteří jsou podle Matouška¹¹ **„...v naprosté většině odborně a lidsky kompetentní...“** ačkoliv, **„kurátoři občas nabývají dojmu, že v zařízení je upřednostňováno zvládání a dodržování interních norem před rozvojem individuálních aktivit svěřenců.“**

¹⁰ Matoušek, J. Výkon ústavní a ochranné výchovy z pohledu kurátora pro mládež. Sociální politika, 29, 2003, č.12: s. 24

¹¹ Matoušek, J. Výkon ústavní a ochranné výchovy z pohledu kurátora pro mládež. Sociální politika, 29, 2003, č.12: s. 24

6.3 Shrnutí

Šestou kapitolu své práce jsem věnovala ústavní výchově, která je z mého pohledu pro nápravu rizikové mládeže velmi důležitá, a to zejména v době, kdy již selhala jakákoliv jiná intervence. Samozřejmě je nadále nutné, aby kurátor s ústavou spolupracoval a své klienty navštěvoval. Konzultoval s nimi jejich pobyt v zařízení a připravoval je na dobu, kdy se vrátí do svého blízkého okolí.

7. Opatření ukládaná dětem a mladistvým

Podle zákona č. 218/2002 Sb. je účelem opatření vůči mladistvému především vytvoření podmínek pro sociální a duševní rozvoj mladistvého. Je brán zřetel k jím dosaženému stupně rozumového a mravního vývoje, osobním vlastnostem, k rodinné výchově a k prostředí mladého člověka, z něhož pochází, i jeho ochrana před škodlivými vlivy a předcházení dalšímu páčání trestné činnosti.

7.1 Výchovná opatření

Výchovná opatření usměrňují způsob života mládeže, a tím podporují a zajišťují jeho výchovu. Druhy výchovných opatření:

- **Dohledem probačního úředníka** se rozumí pravidelné sledování chování mladistvého v jeho rodině a způsobu výchovného působení rodičů na něj a kontrola dodržování uloženého probačního programu.
- **Probačním programem** je zejména program sociálního výcviku, psychologického poradenství, terapeutický program, program zahrnující obecně prospěšnou činnost, vzdělávací, doškolovací, rekvalifikační nebo jiný vhodný program k rozvíjení sociálních dovedností a osobnosti, a to s různým režimem omezení v běžném způsobu života, který směřuje k tomu, aby se mladistvý vyhnul chování, které by bylo v rozporu se zákonem.
- Opatření **výchovných povinností** spočívá v tom, že soud může mladistvému uložit povinnost, aby např. vykonal bezplatně ve volném čase společensky prospěšnou činnost určitého druhu nebo se podrobil léčení závislosti na návykových látkách.
- Soud může mladistvému uložit **výchovné omezení**, aby se například nestýkal s určenými osobami nebo se nezdržoval na určitém místě.
- **Napomenutím s výstrahou** soud mladistvému může důrazně vytknout protiprávnost jeho činu a upozornit ho na konkrétní důsledky, jež mu hrozí.

7.2 Ochranná opatření

Účelem ochranných opatření je kladně ovlivnit duševní, mravní a sociální vývoj mladistvého a chránit společnost před pácháním provinění mladistvými. Ochrannými opatřeními jsou ochranné léčení, zabránění věci a ochranná výchova.

Soud pro mládež může mladistvému uložit **ochrannou výchovu**, pokud o výchovu mladistvého není náležitě postaráno a nedostatek řádné výchovy nelze odstranit v jeho vlastní rodině nebo v rodině, v níž dosavadní výchova mladistvého byla zanedbána, nebo prostředí, v němž mladistvý žije, neposkytuje záruku jeho náležité výchovy, a nepostačuje uložení ústavní výchovy podle zákona o rodině.

7.3 Trestní opatření

Trestní opatření ukládá mladistvému soud pro mládež za spáchaná provinění. Trestní opatření jsou: obecně prospěšné práce, peněžité opatření, peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu, propadnutí věci, zákaz činnosti, vyhoštění, odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu (podmíněné odsouzení), odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem, odnětí svobody nepodmíněné.

- **Trest odnětí svobody** - trestní sazby odnětí svobody se u mladistvých snižují na polovinu, přičemž však horní hranice trestní sazby nesmí převyšovat pět let a dolní hranice jeden rok. V případě, že mladistvý spáchal provinění, za které trestní zákon dovoluje uložení výjimečného trestu, a že stupeň nebezpečnosti takového provinění pro společnost je vzhledem k zvlášť zavrženíhodnému způsobu provedení činu nebo k zvlášť zavrženíhodné pohnutce nebo k zvlášť těžkému a těžko napravitelnému následku mimořádně vysoký, může soud pro mládež uložit mladistvému odnětí svobody na pět až deset let.
- **Alternativní tresty** - alternativní opatření a alternativní tresty jsou určeny pro pachatele méně závažných trestných činů. Alternativní tresty se zejména používají pro řešení vzrůstající trestné činnosti, kterou páchají mladiství. (Matoušek a Kroftová, 2003)

Alternativními tresty dle zákona č.140/1961 Sb., trestní zákon, jsou podmíněné odsouzení odnětí svobody s dohledem, podmíněné upuštění od potrestání s dohledem, narovnání, obecně prospěšné práce, podmíněné zastavení trestního stíhání.

Z počátku byly alternativní tresty chápány jako tresty, které mají nahrazovat trest odnětí svobody, aby se předcházelo tzv. prizonizaci, tedy špatnému vlivu prostředí vězení na pozdější resocializaci jedince do společnosti.

7.4 Shrnutí

V této kapitole jsem popsala opatření, která jsou nezletilým ukládána za protiprávní činy, kterých se dopustí. Zaměřila jsem se na výchovná, ochranná a trestní opatření. Více jsem pak rozvedla trest odnětí svobody a alternativní tresty. Zejména ukládání alternativních trestů považuji za velmi důležité, protože dle mého názoru mají pro mladé lidi i pro společnost preventivní charakter.

II. APLIKAČKNÍ ČÁST

1. Metodologie

V této kapitole bych ráda popsala motivaci, která mě vedla k napsání této práce. Dále vymezím typ výzkumu, který jsem si pro svoji bakalářskou práci zvolila.

K napsání bakalářské práce na téma práce policie ČR a OSPOD mě přiměla praxe, kterou jsem strávila mezi kurátory na ÚMČ Brno – sever. Do té doby mi připadlo pracovat s delikventní mládeží téměř jako smysl nenaplňující povolání. S praxí se ale můj pohled na práci kurátora úplně změnil. Našla jsem v této práci smysl právě díky kurátorům zmíněného úřadu, kteří přes nepřízeň prostředí zvládají velmi úspěšně pracovat i s těmi nejproblematictějšími klienty. A zvládají to především díky akceptaci klientů i jejich pohledu na svět, ale nechybí i nutná dávka direktivy a přirozené autority, která je pro tuto práci důležitá.

1.1 Cíl výzkumu a popis vybraného problému

Cílem mého výzkumu je zaměřit se na způsob, jakým kurátoři pracují s rizikovou mládeží. Práce kurátora je velmi náročná jak časově, tak i co do počtu klientů připadajících na jednoho pracovníka. Přesto je nutné, aby kurátor pro mládež volil vždy tu nejvhodnější intervenci podle vlastního vědomí a svědomí, která se mu při práci s klientem naskýtá a dokázal spolupracovat jednak s nezletilým a jeho rodinou a také s dalšími subjekty, kterých se práce s rizikovou mládeží týká. Proto má výzkumná otázka zní: **Jak hodnotí kurátoři OSPOD spolupráci s rodinou, nezletilým a dalšími subjekty, které pracují s rizikovou mládeží.**

1.2 Vymezení výzkumu

Pro svou práci jsem si zvolila kvalitativní metodu, abych se mohla zaměřit na co nejdetailejší informace. Domnívám, že kvalitativní metoda je pro můj výzkumný cíl nejvhodnější, protože se budu ptát kurátorů pro mládež a obávám se, že bych tak velký vzorek pro kvantitativní výzkum neobsáhla.

Kvalitativní metoda popisuje sociální realitu, snaží se porozumět lidem v sociálních situacích. Výzkumník sbírá všechny dostupné informace, hledá v nich pravidelnosti, ze kterých vytváří nové teorie. (Disman, 1998)

„Síla kvalitativních dat spočívá v tom, že jsou přirozeně uspořádaná a popisují každodenní život.“¹²

„Hlavní třídu metod sběru dat v empirickém výzkumu představuje vyprávění, kladení otázek lidem nebo získávání jejich odpovědí na určitý stimul a zaznamenávání takto vznikajících informací.“¹³

Kvalitativní výzkum, na rozdíl od kvantitativního výzkumu používá induktivní logiku. To znamená, že v první fázi výzkumného procesu zkoumaný objekt pozorujeme a sbíráme o něm data. Poté zjišťujeme pravidelnosti, které v nasbíraných datech existují a stanovujeme předběžné závěry jejichž výsledkem by měli být nově formulované hypotézy nebo teorie. (Hendl, 1998)

1.3 Metoda sběru dat

Nejpoužívanější techniky sběru dat v kvalitativním výzkumu jsou pozorování, rozhovor a analýza osobních dokumentů. (Disman, 1998)

Pro svoji bakalářskou práci jsem si vybrala jako metodu sběru dat rozhovor, protože jsem přesvědčena, že právě díky rozhovoru budu moci najít odpověď na svoji výzkumnou otázku. Interview jsem se rozhodla realizovat prostřednictvím strukturovaného rozhovoru s otevřenými otázkami, protože si myslím, že je to nejlepší cesta, jak dosáhnout co nejpřesnějších odpovědí na mé otázky. Jako konverzační partnery jsem si zvolila kurátory pro mládež.

Strukturovaný rozhovor má předem dané a jasně formulované otázky, které jsou neměnné. Výzkumník klade otázky tak, jak jdou za sebou a komunikační partneři odpovídají. Strukturovaný rozhovor se omezuje na předem daná témata a všem komunikačním partnerům jsou kladeny stejné otázky.

Nevýhodou tohoto typu rozhovoru může být to, že všem konverzačním partnerům klademe stejné otázky a může omezit uvědomění si individuálních rozdílů u jednotlivých partnerů.

¹² Hendl: Úvod do kvalitativního výzkumu. Praha: Karolinum, 1998. str. 96

¹³ Hendl: Úvod do kvalitativního výzkumu. Praha: Karolinum, 1998. str. 98

Nicméně na druhé straně se data získávaná prostřednictvím strukturovaného rozhovoru snadněji analyzují a potřebná témata se jednodušeji lokalizují. (Hendl, 1998)

Rozhovor s kurátory pro mládež jsem prováděla prostřednictvím nahrávání na kazetový diktafon. U některých konverzačních partnerů jsem se setkala s odporem odpovídat na diktafon, ačkoliv jsem je ujistila, že data jsou zcela anonymní a slouží pouze k zpracování mé bakalářské práce.

Schůzky s kurátory jsem si domlouvala vždy osobně. Domnívám se, že osobní domluva a vizuální kontakt je lepší forma než se domlouvat telefonem. Každého konverzačního partnera jsem ujistila o anonymitě a nabídla jim, že zpracovaný průzkum zašlu e-mailem, bude-li mít zájem.

1.4 Výběr populace a vzorku

Teoretická část mé bakalářské práce je zaměřena na práci kurátora s rizikovou mládeží, proto jsem se dotazovala právě kurátorů pro mládež různých sociálních odborů brněnských městských částí.

Své konverzační partnery jsem si vybírala účelově. **„Účelový výběr je založen na úsudku výzkumníka o tom, co by mělo být pozorováno a o tom, co je možné pozorovat.“¹⁴**

Jelikož jsem před pár lety strávila praxi na OSPOD Brno – sever, kde právě vzniklo rozhodnutí napsat tuto práci, domluvila jsem si první rozhovory právě zde. Protože s kurátory této městské části jsem strávila hodně času, chtěla jsem, aby byli mými prvními konverzačními partnery, na kterých bych si rozhovory „nacvičila“. Pracovníci ke mně byli velmi vstřícní, proto nebyl problém provést s nimi rozhovor.

Následující rozhovory jsem vedla s kurátory ÚMČ Brno Jih, ÚMČ Brno - střed a ÚMČ Brno - Bohunice.

Rozhovory jsem vedla se sedmi ženami a jedním mužem. Rozhovorů jsem provedla celkem osm, protože se mi podařilo dosáhnout teoretické saturace. **„Saturace znamená, že už nejsou nalézána žádná data, která by mohla být použita pro formulování dalších kategorií.“¹⁵**

Všechny rozhovory jsem vedla v průběhu ledna a února 2010. Každý rozhovor probíhal v kanceláři kurátora a většinou jsme byli o samotě. Pouze v jednom případě jsem vedla

¹⁴ Disman, M.: Jak se vyrábí sociologická znalost. Praha: Karolinum, 1998

¹⁵ tamtéž, str. 301

rozhovor s kurátorkou v kanceláři, kde byla přítomna její kolegyně. Neshledala jsem ale, že by přítomnost další osoby v místnosti měla nějaký významný vliv na získávání dat.

Při vedení rozhovorů všimla, že se více rozpovídali ti konverzační partneři, které jsem již znala z praxe na rozdíl od těch, se kterými jsem se seznámila pouze pro účel rozhovoru, ale ve většině případů se mi podařilo získat všechna potřebná data, podstatná pro můj průzkum.

Všechny rozhovory probíhaly v milé atmosféře, většina kurátorů byla velmi příjemná a sdílná, s mnoha podnětnými nápady, jak dále situaci mládeže řešit.

1.5 Údaje o konverzačních partnerech

Jak jsem již uvedla výše, provedla jsem celkem osm rozhovorů s kurátory různých brněnských městských částí. Jednotlivým kurátorům jsem změnila jména a nahradila je písmeny tak, aby nedošlo k jejich identifikaci a já dostala slibu anonymity jejich údajů.

- **Paní I.** pracuje jako kurátorka pro mládež 6 let. Je jí 29 let. Vystudovala Vyšší odbornou školu sociální v Brně, v současné době si dodělává vysokoškolské magisterské studium v oboru sociální pedagogika.
- **Paní P.** pracuje v oboru již 20 let. Vystudovala vysokou školu pedagogickou. V současné době jí je 56 let.
- **Paní H.** pracuje na OSPOD jako kurátorka 18 let. Její nejvyšší dosažené vzdělání je střední škola sociálně právní. Její věk je 41 let.
- **Paní S.** má v oboru kurátorky 22-ti letou praxi. Vystudovala vysokou školu – právnickou fakultu. Její věk je 51 let.
- **Paní J.** v praxi působí 17 let. Její dosažené vzdělání je střední odborné – sociálně právní. Její věk je 46 let.
- **Pan T.** práci kurátora vykonává 10 let. Jeho vzdělání je středoškolské s maturitou. Jeho věk je 32 let.
- Délka praxe v oboru **Paní D.** je 13 let. Vystudovala vysokou školu obor sociální práce. V současné době jí je 35 let.
- **Paní K.** pracuje v oboru kurátorky 15 let. Dosažené vzdělání je střední škola ekonomická a střední škola sociálně právní. Její věk je 52 let.

2. Analytická část

V analytické části své práce budu analyzovat zjištěná data, která jsem získala pomocí rozhovorů s kurátory pro mládež a následně budu tato data interpretovat.

Jednotlivé otázky jsem si pro jednodušší zpracování rozdělila do čtyř resp. pěti okruhů. Jedná se o okruhy: kriminalita mládeže, prevence kriminality, intervence, spolupráce s dalšími subjekty a demografické údaje.

2.1 Demografické údaje

Demografické údaje, respektive údaje o konverzačních partnerech jsem již rozvedla v kapitole 1.5, proto se již k tomuto tématu nebudu vracet.

2.2 Kriminalita mládeže

V okruhu otázek kriminalita mládeže jsem se zaměřila na to, jak často se na jednotlivých úřadech městských částí kurátoři s kriminálním chováním setkávají, co může být příčinou takového jednání a jakým způsobem se o kriminalitě dětí dozvídají.

2.2.1 Četnost kriminality mládeže

Co se týče četnosti, tedy toho, jak často se kurátoři jednotlivých úřadů městských částí setkávají s kriminalitou mládeže, záleží především na umístění daného úřadu. Je zřejmé, že v těch městských částech, které se nacházejí kolem centra Brna, je četnost výskytu problémového chování u mládeže častější než v těch, které jsou od centra více vzdáleny.

Jednotliví kurátoři odpovídali, že se s kriminálním chováním setkávají buď každý den (paní I., pan T., paní D., paní S.) několikrát do týdne (paní P.) a někteří téměř minimálně paní H. např. uvedla: **„Setkáváme se méně často kriminalitou mladistvých, tak jedenkrát do měsíce“**. Stejně tak se vyjádřila i paní J. a paní K.

Někteří kurátoři, především ti, kteří se s případy kriminality nezletilých setkávají častěji, uvedli, že záleží na tom, o jaký jde případ. S klientem, který má na OSPOD již delší dobu veden spis, s tím se setkávají pravidelně. Ale pak jsou zde klienti, tzv. prvopachatelé, kteří třeba spáchají přestupek, poučí se a již to neopakují a s kurátory se tak vidí poprvé a naposled.

2.2.2 Příčiny kriminálního chování u mládeže

Příčiny kriminálního chování spatřují kurátoři především v rodině nezletilého, v prostředí kde žije, v negativním trávení volného času, s čímž se pojí setkávání se, se „závadnou“ partou a zneužívání návykových látek. Paní I. se zmínila o špatném hodnotovém žebříčku rodin, „...někteří rodiče třeba nevstávají do práce a jsou vedeni na úřadu práce dá se říct vlastně celý život a mají úplně jiné hodnoty, nepodporují třeba školu a vzdělání, protože jim to nepřijde důležitý a děti vlastně přijímají ty vzory po rodičích.“

Paní P. a paní D. se shodují na obrovském tlaku médií, které těmto dětem ukazují co je tzv. IN a ony na to samozřejmě nemají peníze, proto si tyto věci opatřují právě trestnou činností. „Působí na ně ta lákadla, co všechno by měl ten mladý člověk mít. A to oni vlastně nemají, ale užít si to chtějí taky, no a ono to nějak pak jde jedno k druhému, a už je z toho malér.“ (paní P)

Pouze paní D. se ještě zmiňuje, že si děti s sebou mohou nést genetickou zátěž. „...ne jenom, že by (dítě) mělo geny ke kriminalitě, to určitě ne, ale tím, že jeho rodiče ho měli v raném věku, nedodržovali žádné zdravotní zásady, jsou to děti matek, které fetovaly, kouřily, neměly žádnou stravu. Takže ty děti se rodí s mentálním postižením, ať už výrazným, nebo prostě jenom s hraniční retardací. Takže ty děti, když už se narodí, si tu zátěž s sebou nesou.“

2.2.3 Způsob zjišťování kriminality mládeže

Kurátoři se o kriminalitě dovídají nejčastěji od policie. Jak již bylo řečeno výše, spáchá-li nezletilý trestný čin, či přestupek, poškozený to nahlásí policii, která si od kurátora následně vyžádá zprávu o poměrech nezletilého. Dále se jedná o spoluobčany, popřípadě o sousedy, kteří si ale mohou vyřizovat spory vzájemným udáváním. K tomu paní I. říká: „Chodí sem třeba i sousedi a rádi na sebe, když to řeknu takhle lidově, bonzují... Někdy se to nezakládá na pravdě.“ Kurátoři mají ale ze zákona povinnost prošetřit každé oznámení

o nevhodném chování včetně těch anonymních. Dalším kdo hlásí problémové chování mohou být různé spolupracující organizace či školy, na čemž se shodla většina dotazovaných, paní I. ještě uvedla: „**Můžou to být i nějaké spolupracující organizace např. je tady třeba DROM (romské středisko) a podobně**“

2.3 Prevence kriminality

V okruhu otázek, které se týkají prevence kriminality mládeže, jsem se snažila zaměřit jak na obecné odpovědi, tak na odpovědi více detailnější. Jednak mě zajímalo, jaké možnosti prevence kurátoři OSPOD mají, a jednak jsem chtěla slyšet jejich podnětné nápady co zde chybí a co by mohlo fungovat.

2.3.1 Prevence obecně

Prevence je velmi obsáhlé téma, o kterém by se dalo hovořit a psát hodiny. Ale zásadní věci, které se prevence kriminality mládeže týká, jsou volnočasové aktivity, a to jakéhokoliv směru. Je všeobecně známo, že dítě, které nemá co dělat, nudí se, zákonitě začne páchat různé „lumpárny“. Trávit čas v kroužcích, mít nějaký koníček, sportovat, to všechno odvrací pohled mládeže od protispolečenského chování. Všichni konverzační partneři se na tomto shodli. Problémem však může být právě dobrovolnost jednotlivých kroužků a kluboven. Trávení času vhodným způsobem není vynutitelné, jak se zmínila paní I., „...**je to dobrovolné a pokud to dítě tam nechce chodit, nebo to dítě v tom rodiče nějak nepodpoří, tak tam prostě nepůjde.**“ To pak vede k tomu, že pokud děti nechtějí trávit čas tak, jak jim je nabízeno, tak ho tak prostě trávit nebudou. Jiným problémem může být i to, že řada dětí, které mají sklony k nevhodnému jednání, může být hyperaktivní a nevydrží u jedné aktivity dlouhou dobu, proto by kluby, které nabízí vyplnění volného času, měli být takzvaně šity na míru i těmto dětem „...**je potřeba ty aktivity pořád nějak měnit a pořád je nějak zaujímat.**“ (Paní I.)

Řada kurátorů také odpověděla, že (primární) prevence obecně probíhá nejčastěji na školách prostřednictvím různých přednášek, popřípadě v institucích, kam děti přicházejí trávit svůj volný čas jako např. Centrum volnočasových aktivit apod.

Jak řekla paní D., z pozice kurátora vyplývá až sekundární prevence. „**V podstatě to, co dělá kurátor, by se dalo zařadit do sekundární prevence, protože pracujeme s dětmi,**

kteří jsou ohroženi pácháním trestné činnosti.“ To znamená určitá redukce škod (Pan. T). Z náplně práce kurátora je jasné, že se nemůže věnovat primární prevenci, už vzhledem k počtu klientů, kteří na jednoho kurátora připadají. Dítě se kurátorovi dostane až po spáchání nějakého protispolečenského skutku, v tu chvíli nastupuje sekundární preventivní působení ve formě at' už pohovorů či nějakých opatření. Terciární prevenci pak zmiňuje Paní D. v tom, že s mladistvým pracují i po výkonu trestu, kde je nutná např. pomoc při resocializaci.

2.3.2 Možnosti prevence samotných kurátorů

Možnosti prevence, které mají sami kurátoři, je celá řada. Zejména mě zaujala večerní akce kurátorů a policie, kterou popisuje paní I: **„...tak třeba tady funguje, že pravidelně jednou za měsíc míváme s policií a s DROMEM večer takové šetření, nebo vlastně takovou akci, kdy, procházíme tady ty lokality, kde kontrolujeme, jestli děti nezneužívají nějaký návykový látky, nepáchají trestné činy, nejsou v noci na ulicích a podobně.“**

Paní S. a pan T. se shodují v pravomocích, které jim jako kurátorům umožňuje zákon č. 359/1999 Sb. **„...je nutná úzká, co nejužší spolupráce s policií ČR a školami, kde vzniká hnojná půda sociálně patologických jevů, když se k nám včas dostane pachatel nebo oběť, můžeme pomocí možných opatření, dle zákona o sociálně právní ochraně, nebo pomocí soudních opatření zakročit.“** (Pan T.)

Většina kurátorů vidí velké možnosti ve spolupráci s dalšími institucemi, at' už státními či nestátními. Paní J. se snaží rodinám nabízet různé možnosti volnočasových aktivit: **„...snažíme se dětem a jejich rodičům volnočasové aktivity, které na našem území fungují, nabízíme možnost zařazení do programů Pět P, LATA, probační programy nebo možnost obrátit se na státní i nestátní organizace, které s problémovými dětmi pracují např. HELP ME, střediska výchovné péče při dětském diagnostickém ústavu, apod.“**

2.3.3 Co u nás nefunguje a co by fungovat mohlo

Na otázku, co tu chybí a co by mohlo fungovat, navrhovali konverzační partneři různá řešení. Jednak se samozřejmě shodovali v oblasti volnočasových aktivit. Kurátoři si myslí, že velký problém je ve fungování klubů, které nabízejí trávení volného času. Většina dětí,

páchající dlouhodobě trestnou činnost, pocházejí z rodin žijících pod úrovní životního minima. Tzn., že pokud budou instituce nabízet trávení volného času i těmto skupinám dětí například formou kluboven, měly by být nízkoprahové, tedy dostupné pro všechny. Důležité také je, jak již bylo řečeno výše, aby se aktivity v těchto nízkoprahových zařízeních obměňovaly a byly atraktivní pro všechny věkové skupiny dětí, které klubovnu budou navštěvovat.

Další oblastí, která nefunguje, a kterou by bylo potřeba změnit, je nezaměstnanost mladistvých. Paní S. k tomu říká „...**hodně děcek je bez práce a když jsou zaregistrovaní na úřadu práce po skončení základní školy, tak jim vlastně nenabídnou žádnou práci a tím pádem si vůbec nezvyknou, že by měli chodit do práce a mají hodně volného času a pak už nejsou schopni ten svůj životní styl změnit...**“ Což je dáno jakýmsi hodnotovým nastavením dané rodiny, kdy dítě, jehož rodiče žili celý život ze sociálních dávek, nevidí důvod, proč by mělo jít pracovat. Dvě konverzační partnerky (paní P. a paní S.) se shodly na tom, že nezaměstnanost je velkým problémem právě pro množství volného času. Možnou prevencí by paní P. viděla v odebrání dávek mladistvému, který ihned po skončení povinné školní docházky nastupuje na úřad práce, aniž by měl snahu pokračovat v dalším vzdělávání.

Nefunguje také spolupráce s některými institucemi, např. Pan T. řekl: „...**největší problém vidím ve školách, učitelé se nedostatečně věnují svým povinnostem a málo s námi spolupracují.**“ K tomu dodává paní J., že: „**Třeba ze škol se často dozvíme o trestné činnosti se značným zpožděním a mezitím dítě spáchalo další čin.**“

I paní D. považuje za důležité, aby si mezi sebou instituce vzájemně vyměňovaly informace: „**Je důležité, aby spolu komunikovaly všechny zainteresované instituce. Je to jenom o lidech, aby ti kompetentní lidé v jednotlivých organizacích tomu nebránili, a aby ten systém prostě byl průchodný, aby byla vzájemná informovanost.**“

2.4 Intervence

Jaký je postup řešení kriminality u mladistvých, jsem se zmínila již v teoretické části. Přesto se domnívám, že toto téma je pro moji výzkumnou otázku nutné zařadit i do výzkumu, ačkoliv zde velmi rychle dosáhnou saturace výzkumu. V tomto okruhu mě také zajímá, jaké mají kurátoři při práci se svými klienty pocity, a zda je nějaké konkrétní opatření,

kteřé považují za nejučinnější při práci s nezletilými. Tím opatřením mám na mysli jakékoli opatření, ať už ve spolupráci s nějakou další organizací, ve spolupráci s rodinou nebo i opatření výchovná, ochranná či trestní.

2.4.1 Postup řešení kriminality u mládeže

Postup řešení kriminality u mládeže, jak vyplývá z analýzy rozhovorů jednotlivých kurátorů, je standardní. To znamená, že je zde rozdělení pachatele na mladistvého, který je trestně odpovědný a dítě, který za spáchaný trestný čin odpovědnost nenes. V tomto případě, jak uvádí paní I. **„Pokud je to nezletilý, tak vlastně pokud jde o přestupek, za to není odpovědný a projednáme to nějakým výchovným pohovorem.“**

Paní H. k tomu dodává: **„...když dítě spáchá jen nějaký přestupek, tak to řešíme většinou výchovným pohovorem, popřípadě návštěvou střediska výchovné péče Help Me, což funguje jako středisko pro prevenci těchto jevů.“**

Jestliže dítě či mladistvý spáchá čin jinak trestný nebo provinění, znamená to pro něj návštěvu soudu pro mládež a vyslechnutí si soudního rozhodnutí.

Kurátoři mají právo a povinnost účastnit se všech úkonů prováděných orgány činnými v trestním řízení. Tzn. výslech, účast na soudech apod. a následně pak výkon dohledu nad tím, jak nezletilý plní uložené opatření.

V těchto dvou věcech se shodli i ostatní kurátoři. Přestupky ve většině řeší výchovnými rozhovory, pohovory s rodiči a pachatelem apod. Jde-li již o trestný čin, v tom případě je nutné celou věc postoupit soudu, navrhnout opatření a dítě dále sledovat.

2.4.2 Osobní pocity

Na otázku, jaké mají kurátoři osobní pocity při práci s kriminální mládeží odpovídali pracovníci různě, například paní D. řekla: **„Každý člověk v pomáhající profesi v sociální oblasti, musí mít k těm klientům prostě kladný vztah, mít je rád, protože jinak by to vůbec nefungovalo.“** Paní I. dodává: **„...člověk musí být profesionální a neutrální.“**

Naopak o zoufalých pocitech mluví Pan T.: **„Co se týká romské populace, tak často zoufalé (pocity), vlastně krádež berou jako normu svého jednání.“** Paní H. k tomu dodává: **„Občas by potřebovali i pár facek.“** Podobně se vyjádřila i paní J., která upřednostňuje razantnější postup u mládeže, která páchá trestnou činnost opakovaně a dlouhodobě.

2.4.3 Účinnost konkrétního opatření

Nejvíce konverzačních partnerů se shodlo na tom, že nejúčinnější opatření je výchovný pohovor, který s nezletilým vedou a mohou mu tak vysvětlit, co je špatně a jak by to mělo být správně. Jak řekla paní I.: „...snažím se je dovést během toho pohovoru, že přece jenom to není běžné chování a není možné, aby se ve společnosti takhle choval.“ Na tom se shodli i paní H. a pan T.

Velký přínos pak vidí paní K. ve střediscích výchovné péče. S tím souhlasí i paní D.: „Co se týče konkrétních opatření, tak si myslím, že je tady veliká rezerva ve střediscích výchovné péče a vůbec ve speciálně pedagogickém, etopedickém poradenství. Je to opatření dobrovolné, je pro ty aspoň částečně motivované, i když ta motivace je vždycky způsobena vnějším tlakem, ale pokud je tam aspoň minimální motivace, tak se s tím dá vždycky něco dělat..“

Paní S. a paní P. se shodly s paní I. na tom, že výběr nejúčinnějšího opatření je ve velké míře individuální, protože na někoho platí to a na toho ono a na někoho třeba neplatí nic.: „Já si myslím osobně, pokud ten člověk má motivaci a chce se napravit, tak je tam určité efektivní opatření obecně prospěšných prací, stejně jako probační dohled nebo probační program. Ale je to hodně individuální, protože některé opatření u některých nejsou žádná účinná.“ (Paní I.)

2.5 Spolupráce

Spolupráce je nedílnou součástí práce kurátora, jak vyplývá i z kapitol teoretické části. V okruhu otázek na téma spolupráce bylo mým cílem zaměřit se na to, kdo pracovníkům OSPOD pomáhá, s jakými konkrétními institucemi či organizacemi spolupracují. I u této otázky lze očekávat nasycenost výzkumu, přesto jsem přesvědčena, že tato otázka dává okruhu spolupráce jakýsi obecný rámec, který je pro můj průzkum podstatný. Dále mě zajímalo, jak se kurátorům daří spolupracovat s rodiči a se samotnou mládeží. Při práci s mládeží mě spíš zajímala subjektivní stránka, to znamená, jak si kurátoři myslí, že je jejich klienti vnímají. Zda je přijímají pozitivně jako člověka, který jim může nějakým způsobem pomoci nebo spíše jako kontrolu.

2.5.1 Instituce

Kurátoři obecně, jak již bylo řečeno výše, spolupracují s institucemi, tak jak jim to ukládá zákon č. 359/1999 Sb. K tomu uvádí paní P.: **„Samozřejmě musíme ze zákona spolupracovat s ústavy, s věznicemi, někteří klienti jsou totiž ve vazbě, někteří jsou ve výkonu trestu, takže s každým, kdo s námi ze zákona musí a kdo má chuť s námi spolupracovat.“**

Co se týče nestátních organizací, tak se téměř všichni kurátoři shodli na střediscích výchovné péče, která fungují jako prevence sociálně patologických jevů, jsou-li zachyceny v prvopočátku. Paní J. si například pochvaluje následující neziskové organizace: **„Sdružení INEX, které nabízí program Pět P, který je určen pro děti do 15 let, potom máme dobrou zkušenost s krizovými centry Spondea a Hapalova.“**

Dále to jsou, jak uvedla paní I. organizace, které pracují s romskou mládeží jako je IQ Roma Servis nebo DROM.

Veškerou další spolupráci pak shrnuje paní D.: **„...školy, veškerá školská zařízení a všechny ty poradny, psychologové, pedagogicko-psychologické poradny nebo střediska výchovné péče. A samozřejmě policie, městská policie, státní zastupitelstvo, soudy, podle toho jak ta situace prostě probíhá. Pokud dochází k ústavní výchově, tak všechny dětské domovy, dětské domovy se školou, výchovné ústavy.“**

2.5.2 Spolupráce s rodinou

Spolupráci s rodinou hodnotili konverzační partneři spíše negativně. Na tom, že: **„Pokud se jedná o závadovou rodinu, je spolupráce horší, někdy i špatná. Pokud je rodina funkční, spolupráce je celkem dobrá.“** se s paní H. ztotožňuje i paní J.: **„U dětí z problémových rodin probíhá spolupráce špatně, rodiče nemají zájem, jsou nespolehliví.“** a paní K., která k tomu dále dodává: **„Někteří rodiče jsou vstřícní a mají zájem situaci řešit, ale někteří rodiče neprojevují vstřícný postoj k řešení problémů. Potom se situace vyhroťte a musí nastoupit ústavní výchova, která je podaná buď rodiči nebo námi na soud, který potom rozhodne, co je pro dítě nejvhodnější.“**

Paní P. problematiku rozvádí a mluví také spíše o špatné spolupráci: **„Někdy prostě rodiče mají takový ochranný přístup, bojí se, někdy ty děti chrání až do roztrhání těla, ale ono je spíš mrzí to, že je chytli, než to, že něco provedly. Takže to třeba bagatelizují a říkají: „taky jste byli mladí, ne?““**

Proto je důležité, aby rodiče s kurátory opravdu spolupracovali. Jak řekla paní I.: „... **rodič je pro dítě vzorem chování.**“ Jestliže je spolupráce dobrá, pak je práce kurátora efektivní, protože rodiče mají zájem a jsou ochotni se angažovat na změně chování dítěte. Záleží samozřejmě na rodině. Většina kurátorů vidí problém v tzv. zavadových rodinách, v rodinách, kde třeba rodiče sami páchají trestnou činnost. Tyto rodiny většinou nespolupracují.

2.5.3 Postoj klientů ke kurátorům

Z analýzy otázky, jaký postoj mají klienti ke svým kurátorům vyplývá, že spíše ambivalentní. Na ambivalentním vztahu se pak shodla většina konverzačních partnerů. Paní P. k postoji svých klientů vyjadřuje takto: „...**s některýma se už známe delší dobu, takže oni si už dovedou představit, co od nás můžou očekávat, jestli od nás můžou něco získat nebo ne. Někdo je ochotný a má zájem, a je ochotný ledasco zkoušet a pak jsou tu ti, kteří to berou jako třeba chřipku.**“ Pan T. shrnuje ambivalenci klientů takto: „**Mám pocit, že nás berou snad jako autoritu, ale často i spíš jako státního úředníka.**“ Paní K.: „**Někteří nás berou a mají zájem s námi navázat kontakt, ale někteří nemají skutečně zájem toto jakkoliv řešit.**“

Dle mínění některých kurátorů je jejich klienti navštěvují proto, aby to měli tzv. za sebou, Paní J. k tomu totiž řekla: „**Spíše nás berou většinou jako něco, co je třeba přetrpět, například pohovor v kanceláři a pak budu mít pokoj.**“ Paní S. se vyjádřila takto: „...**chuť spolupracovat, to může být taky účelové, že má pocit, že mu to v tu chvíli v určitou dobu může být k něčemu dobrý.**“ I paní H. vidí postoj klientů ke své osobě jako spíše negativní, respektive účelový: „**Na území OSPODu mají respekt, nebo se tak jeví, avšak za dveřmi to asi bude úplně jiné.**“

A pak jsou zde klienti, kteří mají snahu a motivaci něco změnit a berou kurátory jako pomoc. Někteří klienti si podle slov paní D. dokonce ke kurátorům vytvoří velmi silnou citovou vazbu, to se děje převážně u dětí s nařízenou ústavní výchovou. Také hodně záleží na osobnosti kurátora, ne každý zřejmě dokáže s dětmi pracovat, proto je vhodné, může-li s dítětem pracovat někdo z ostatních kolegů.

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se věnovala **spolupráci Policie ČR a OSPOD**. Bakalářská práce má dvě hlavní části, teoretickou a analytickou.

Teoretická část obsahuje celkem sedm kapitol. Celá teoretická část pojednává o spolupráci Policie ČR a kurátora OSPOD při práci s mládeží.

Aplikační část mé práce je rozdělena do dvou částí. První částí je metodologie, kde teoreticky rozpracovávám průzkum, který jsem v rámci analytické části mé práce prováděla. Zde popisuji metodu sběru dat, to znamená, proč jsem si vybrala kvalitativní výzkum a nikoliv kvantitativní. Za důležité považuji také informovat o výběru zkoumaného vzorku. Z mé práce je zřejmé, že se zabývám prací kurátorů, proto také rozhodnutí vést rozhovory s kurátory padlo právě na ně. Do metodologické části své práce jsem pak také zahrнула údaje o konverzačních partnerech.

Druhou část aplikační části absolventské práce tvoří analýza a interpretace, kde se snažím nalézt odpověď na výzkumnou otázku: **Jak hodnotí kurátoři OSPOD spolupráci s rodinou, nezletilým a dalšími subjekty, které pracují s rizikovou mládeží.**

V této části analyzuji jednotlivé rozhovory, které jsem s kurátory vedla, snažím se nalézat pravidelnosti, tedy na čem se kurátoři jednotlivých městských částí shodují a na čem nikoliv.

Analytickou část jsem rozdělila podle okruhů otázek, které jsem konverzačním partnerům pokládala. Otázky sloužily k tomu, abych se dostala do hloubky problematiky spolupráce, a aby tak dokreslily rámec výzkumného cíle. Obsahem otázek byla četnost kriminality mládeže na jednotlivých úřadech městských částí města Brna, příčiny takového jednání, možnosti prevence kriminality, intervence reagující na kriminální chování a spolupráce s institucemi, rodinou i dítětem.

Z celého výzkumu vyplynulo, že postup kurátorů a jejich spolupráce ať už s rodinou, dítětem či dalšími subjekty pracujícími s rizikovou mládeží, se neliší. V odpovědích došlo pouze k menším odchylkám v závislosti na tom, jak často se pracovníci OSPOD s kriminalitou na svých úřadech městských částí setkávají.

Odpověď na mou výzkumnou otázku tedy je, že kurátoři hodnotí spolupráci s rodinou a nezletilým v závislosti na přístupu rodiny. To znamená, jestliže klient, resp. rodina

nechce s kurátory spolupracovat, je práce neefektivní, naopak má-li dítě snahu, a alespoň špetku motivace své chování změnit, je zde velká šance na nápravu.

Kurátoři vesměs pozitivně hodnotí i spolupráci s orgány činnými v trestním řízení, tedy s policií, soudy, státními zástupci. Velmi dobře hodnotí i spolupráci se zařízeními ústavní výchovy, věznicemi, PaMS. Co se týče negativního hodnocení, pak je to nejčastěji škola, která kurátory pozdě informuje o nevhodném chování mládeže a následná intervence je o to obtížnější.

Velmi pozitivně je hodnocena spolupráce nestátních organizací, a to zejména střediska výchovné péče Help Me a dalších organizací, které nabízejí vhodné trávení volného času.

Z odpovědi na výzkumnou otázku jasně vyplývá, že kurátoři spolupráci hodnotí obecně spíše kladně a jako dobrou, a to si myslím, že je při práci s rizikovou mládeží velmi důležité, protože právě tohle zajišťuje alespoň dílčí úspěchy, které mohou kurátory motivovat v další úspěšné práci s klienty.

Resumé

Tématem mé bakalářské práce je **Spolupráce Policie ČR a orgánu sociálně právní ochrany dětí**. Konkrétně jsem se zaměřila na spolupráci těchto dvou institucí v oblasti kriminality mládeže.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí, a to na teoretickou a aplikační.

Teoretická část bakalářské práce začíná úvodem a obsahuje sedm kapitol, které se dále dělí na podkapitoly. V první kapitole vysvětluji pojmy, které se nejčastěji v obsahu vyskytují. V druhé kapitole jsem nastínila kdo je riziková mládež, jaké jsou příčiny kriminality u dětí a mladistvých, popsala jsem také osobnost mladého delikventa. Třetí kapitolu jsem věnovala kurátorům OSPOD, zejména jejich práci s mládeží a další spolupráci s orgány činnými v trestním řízení. V následující kapitole jsem pak popisovala specifickou práci policie při práci s mládeží, a to nejen teoreticky ale také v praxi, jakým způsobem spolupracuje policie s OSPOD a s PaMS (probační a mediační služba).

Protože se domnívám, že volný čas a prevence sociálně-patologických jevů je velmi důležitý bod při řešení kriminality mládeže, věnovala jsem se i této problematice v samostatné kapitole. Zejména jsem popsala klasické dělení prevence na primární, sekundární a terciární. V problematice volného času jsem se soustředila na popis funkcí volného času a zařízení, která se mládeži ve jejich volných chvílích věnují.

Od zařízení, která vyplňují volný čas mládeže jsem volně přešla ke kapitole, kde jsem se zabývala ústavní výchovou a popisovala její jednotlivá zařízení. Teoretickou část jsem pak zakončila kapitolou o opatřeních, která jsou ukládána mladistvým za protiprávní činy.

Aplikační část, jak jsem již naznačila v závěru, je rozdělena na část metodologickou a analytickou. V metodologické části vymezuji cíl výzkumu a důvod výběru kvalitativního výzkumu, popisuji metodu sběru dat a výběr konverzačních partnerů.

Analytickou část tvoří analýza a interpretace, kde se snažím nalézt odpověď na výzkumnou otázku: **Jak hodnotí kurátoři OSPOD spolupráci s rodinou, nezletilými a dalšími subjekty, které pracují s rizikovou mládeží.**

Analytickou část jsem rozdělila podle okruhů, a to: kriminalita mládeže, prevence kriminality, intervence, spolupráce s dalšími subjekty a demografické údaje.

Jednotlivé odpovědi na tyto okruhy otázek jsem dále interpretovala a hledala podobnosti nebo neshody.

Anotace

Moje bakalářská práce pojednává o spolupráci Policie ČR a orgánu sociálně právní ochrany dětí a jejich práci s kriminalitou dětí a mládeže. Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí.

V teoretické části své práce se zaměřuji na příčiny kriminality mládeže, osobnost mladého delikventa a na práci policie a kurátorů s touto mládeží a s kým dále spolupracují.

V praktické části práce popisuji, z jakého důvodu jsem si vybrala kvalitativní výzkum a popisuji zkoumaný vzorek. Praktická část dále obsahuje analýzu a interpretaci nasbíraných dat, které jsem prováděla pomocí rozhovorů s kurátory.

Klíčová slova

Policie ČR – respektive policejní specialisté, zaměřující se na práci s kriminalitou mládeže

Kurátor OSPOD – pracuje s mládeží v rovině sociální a terapeutické

Kriminalita mládeže – páchaní trestné činnosti osobami mladšími osmnácti let

Annotation

My final work deals with the issue of cooperation Police of Czech Republic and social workers and their work with juvenile delinquency. The final work is divided in two parts. In the theoretical part, I focused on circumstances and signs of juvenile delinquency, personality of young delinquent, work of police and social workers with these young people and whom they cooperate with.

In the practical part, there I describe, why did I choose the qualitative exploration and I talk about people, I did exploration with. Practical part includes the analysis and interpretation of collected data I collected through the interview with social workers.

Key words

Police – let us say, police specialists who work with juvenile delinquency

Social workers – work with young people in social and therapeutical level

Jouvenile dlinquency – young people under age of eighteen, who commit criminal activities

Seznam použité literatury

Citované právní normy

Zákon č.218/2002 Sb. Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů.

Zákon č. 109/2002 Sb. Zákon o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních.

Zákon č. 257/2000 Sb. Zákon o probační a mediační službě

Zákon č. 359/1999 Sb. Zákon o sociálně-právní ochraně dětí

Zákon č. 94/1963 Sb. Zákon o rodině

Zákon č. 140/1961 Sb. Trestní zákon

Zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České Republiky

Závazný pokyn policejního prezidenta, kterým se upravuje problematika mládeže, ze dne 2.4.2008

DISMAN, M.: Jak se vyrábí sociologická znalost. Praha: Karolinum, 1998, 374 s.

ISBN 80-7184-141-2

ERB, H.: Násilí na škole a jak mu čelit. 1.vyd. Praha: Amulet, 2000, 126 s.

ISBN 80-86299-22-8

FRANK, P.: Malí velcí tyraní.1.vyd. Liberec: Dialog, 1996, 142 s.

HENDL, J.: Úvod do kvalitativního výzkumu. Praha: Karolinum, 1998, 278 s. ISBN 80-246-0030-7

HLOUŠKOVÁ, L.: Loni nebylo nalezeno 54 ztracených dětí. Právo, 17, 2007, č. 14

KOHOUTEK, R.: Výchova dětí se závadami a poruchami chování. Brno: CERM, 1998, 18 s. ISBN 80-7204-068-5

KOUDELKOVÁ, A.: Psychologické otázky delikvence. 1. vyd. Praha: Victoria publishing, 1995, 114 s. ISBN 80-7187-022-6

KRAUS, B.: K problémům mravní výchovy a prevence negativních jevů. In Veselá, Z.: Mravní poruchy mládeže a jejich prevence I. 1. vyd. Brno: Konvoj, 1997, 204 s. ISBN 80-85615-70-3

KRAUS, B., SÝKORA, P.: Sociální pedagogika I, Brno: Institut mezioborových studií, 2009, 63 s.

MATOUŠEK, J. Výkon ústavní a ochranné výchovy z pohledu kurátora pro mládež.

Sociální politika, 29, 2003, č.12

MATOUŠEK, O. a kol.: Sociální práce v praxi. 1. vyd. Praha: Portál, 2005, 351 s. ISBN 80-7367-002-X

MATOUŠEK, O. a kol.: Práce s rizikovou mládeží. 1. vyd. Praha: Portál, 1996, 87 s. ISBN 80-7178-064-2

MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A: Mládež a delikvence. 2. vydání. Praha: Portál, 2003, 340 s. ISBN 80-7178-771-X

NOVOTNÝ, O. ZAPLETAL, J. a kol.: Kriminologie. 2. vyd. Praha: ASPI Publishing 2004, 451s. ISBN 80-7357-026-2

PÁVKOVÁ, J. a kol.: Pedagogika volného času. 4 .vydání. Praha: Portál, 2008, 221 s. ISBN 978-80-7367423-6

VÁLKOVÁ, H.: Kriminalita mládeže. In Kuchta, J. a kol.: Kriminologie II. Část. 1.vyd. Brno: MU, 1993, 102 s. ISBN 80-210-0681-1

ZAPLETAL, J. a kol.: Kriminologie Díl I. 2.vyd. Praha: Policejní akademie ČR, 1995, 122 s. ISBN 80-85981-15-7

Internetové zdroje a jiné zdroje

Internetové stránky **Ministerstva vnitra České republiky**. Cit. 15.8.2009. Dostupné na: <http://www.mvcr.cz/prevence/system/pojmy/1.1.2.htm>

Suttner J., Preventivně výchovná informační skupina. Cit. 10.12.2009 Dostupné na: <http://www.dolphin.cz/policie/pvis.html>

Interní materiály o náplni práce kurátora. ÚMČ Brno – sever. Nepublikováno

Seznam příloh:

Příloha č. 1, scénář rozhovoru

Příloha č. 2, ukázka úplného přepisu rozhovorů s paní I. a paní P.

Příloha č. 1

Nástroj sběru dat pro kvalitativní výzkum – scénář rozhovoru

1) Demografická data

- a) Délka praxe v oboru sociální práce?
- b) Nejvyšší dosažené vzdělání?
- c) Jaký je Váš věk?

2) Delikvence

- a) Jak často se s kriminalitou dětí a mladistvích setkáváte?
- b) Co může být příčinou takového jednání u dětí?
- c) Jakým způsobem se o kriminalitě dětí dozvídáte?

3) Prevence

- a) Co prevence kriminality?
- b) Jaké máte možnosti předcházet kriminalitě?
- c) Co u nás nefunguje a co by naopak mohlo fungovat?

4) Intervence

- a) Jakým způsobem řešíte kriminalitu u mládeže?
- b) Jaké jsou Vaše osobní pocity při práci s delikventní mládeží?
- c) Které konkrétní opatření považujete za nejúčinnější?

5) Spolupráce

- a) Kdo vám pomáhá? Mám na mysli konkrétní instituce – kdo patří do nejužší spolupráce mezi vámi a dítětem?
- b) Jak funguje spolupráce mezi vámi a rodiči rizikových dětí?
- c) A co vaši klienti? Jaký k Vám mají postoj, jak Vás berou..?

Příloha č. 2

Úplný přepis dvou rozhovorů

Přepis rozhovoru č.1

Paní I.

V úvodu bych se ráda zeptala, jak dlouho působíš v praxi jako kurátorka?

Tak já jsem krátce po škole nastoupila sem, takže tři roky.

A jaké je Tvoje nejvyšší dosažené vzdělání?

No já jsem vlastně taky studovala vošku, teď studuju vysokou, mám bakalářské vzdělání a dodělávám si magistra.

Jaký je Tvůj věk?

26 let.

Takže ta delikvence: kdy se nejčastěji s delikvencí setkáváte, já teda vím, že tady je to asi docela často, ale tak zhruba.

Tak my jsme tady městská (cenzurováno). Poměrně často což znamená každý den

Je to vždy nový případ?

...někdy je to nový případ, máme to tu u dětí nebo mladistvých u kterých je to řekla bych každý týden, nějaký přestupek nebo nějaký trestný čin a u někoho je to prostě poprvé, poučí se a už se to neopakuje u někoho bohužel je to každý týden a bere to jako nějaké normální chování, jo? Nepovažuje to ani jako za nějaký trestný čin prostě je to pro něj normální, že si něco ukradne, jo? Tak asi tak k té první otázce...

Co může být příčinou takového jednání u dětí?

Tak určitě tam je podle mě důležitá výchova rodičů, takže pokud se ten rodič o dítě dostatečně nezajímá, je mu jedno co to dítě dělá ve volném čase, a to dítě se potom chytne nějaké závadové party, tak i to může být jednou z příčin. Další věcí je ten volnej čas, že nemají prostě co dělat, nudí se, zkoušejí tady třeba ten toluen, když jsou třeba zčichaný, tak se tam připlete nějaká trestná činnost nebo se chce třeba vytáhnout před kamarády.

Taky tu máme tu rodiče, nevstávají do práce a jsou vedeni na úřadu práce, dá se říct, vlastně celý život a mají úplně jiné hodnoty nepodporují třeba školu a vzdělání, jo? Protože jim to nepřijde jako důležitý a ty děti vlastně přijímají ty vzory po těch rodičích. Takže když vidí, že prostě mamka řekne do školy jít nemusíš, já ti to omluvím atd., tak oni prostě tak vyrostou a berou to tak, že to takhle prostě funguje. Takže ta výchova je tam podle mě nejdůležitější tady v té věci.

Jak se teda dozvíte o nějaké té kriminalitě

Jak se dozvídáme o kriminalitě? Tak samozřejmě od policie,to je asi ta hlavní instituce, další věc: chodí sem třeba i sousedi a rádi na sebe když to řeknu takhle lidově bonzují, přijdou a řeknou: Podívejte se, ten Pepík od sousedů krade nebo se toulá po venku nebo fetuje a my to potom prošetřujeme, děláme šetření, tu rodinu si pozveme. Někdy se to nezakládá na pravdě, prostě ten rodič, ehm teda rodič, soused se chce třeba nějak pomstít tomu druhému sousedovi. A někdy se to na pravdě zakládá takže to můžou být i sousedi. Často to bývají i školy, ...někdy se samozřejmě krade i na školách, ze školy třeba přímo nám

to mohou oznámit na druhé straně nám to oznamují třeba když už v té rodině něco nefunguje a že slyšeli, že prostě se toulá dítě po venku, že je tam nějaká trestná činnost. Takže to můžou být školy, můžou to být i nějaké spolupracující organizace např. já nevím je tady třeba DROM a podobně, ti nás upozorní, že tam je prostě nějaká nefungující rodina nebo že tam asi dochází k trestné činnosti. Spolupracující organizace případně třeba nějaké úřady pokud se to třeba děje na jejich územích a nespadá to pod ně podle trvalého bydliště dítěte, takže to sou asi ty nejčastější taková instituce.

Co prevence?

No co se týče těch volnočasových aktivit, tak je tady myslím si dost těch sdružení co nabízí volnočasové aktivity a samozřejmě to není vynutitelné, je to dobrovolné a pokud to dítě tam nechce chodit nebo to dítě v tom rodiče nějak nepodpoří, tak tam prostě nepůjde, jo?

I když je to vlastně zadarmo, že?

Přesně tak, často jsou prostě dostupné i pro ty rodiny, co žijí vlastně z životního minima a ze sociálních dávek, ale...problém je, že ty děti jsou docela hyperaktivní a oni u jedné činnosti nevydrží dlouhou dobu, takže, aby zůstaly několik let a navštěvovali ten kroužek tak to prostě nehrozí, jo? Takže je potřeba ty aktivity pořád nějak měnit a pořád je nějak zaujímat, jo? Což je taky těžký. Tak to jsou ty volnočasové aktivity.

Další prevence kriminality... tak třeba tady funguje, že pravidelně jednou za měsíc míváme s policií a s DROMEM, kde fungují policejní asistenti, tak míváme večer takové šetření, nebo vlastně takovou akci, kdy vlastně zástupce OSPOD, policie a vlastně ty policejní asistentky z DROMU, dá se říct tady procházejí tady ty lokality, když třeba, nevím, kontrolují třeba, jestli ty děti nezneužívají třeba nějaký ty návykové látky, nepáchají trestný činy, nejsou prostě v noci na ulicích a podobně. Tak to si myslím, že je dost dobrý, to co tady funguje.

Hm, co by mohlo ještě třeba fungovat, co tady není?

Co tady není? My jsme se snažili, tady, aby začal fungovat nízkoprahový klub, někam, kam by chodili děti, který nejsou motivovány ke změně, myslím takový ty děti "ty nejhorší" co pak prostě pravidelně prostě zneužívají návykové látky, pravidelně páchají trestnou činností, a tak dále. To se bohužel nezdařilo, tak tohle by tady bylo určitě potřeba. A byl by tady potřeba nějaký terénní sociální pracovník, který by se třeba zabýval výslovně na ty drogy, jo? Třeba na ten toluen, vlastně jsou to streetworkeri já nevím odkud, ale,, ti se rozhodně nezaměřují na nějaký toluen, to je prostě pro ně taková okrajová droga, jo? Tam je to prostě úplně o něčem jiném, takže ten tady chybí určitě taky.

Co intervence? Jakým způsobem řešíte kriminalitu mládeže?

Tak jako, to je rozdíl, jestli je to nezletilý nebo mladistvý. Pokud je to nezletilý, tak vlastně pokud je to přestupek, tak za to vlastně není odpovědný za tento přestupek a projednáme to já nevím, nějakým výchovným pohovorem, většinou je to, já nevím, že ukradnou čokoládu, nebo třeba nějaký karty, takže tam se použije ten výchovný pohovor a většinou pokud to není nějaká nefungující rodina tak si myslím, že tady se to v minimálně případech opakuje, že by se tady ještě někdy to dítě objevilo. Pokud je to trestný čin, tak samozřejmě už to jde, pokud to není odložený, před soud pro mládež, a potom to jsou samozřejmě různé opatření. Když je to vlastně poprvé, ta rodina není problémová, tak se to projedná před tím soudem, což si myslím, že pro to nezletilé dítě je to takový dostatečný ponaučení, to že může jít před soud, já nevím ve 12 letech

Což je asi docela drsný pro něj...

I když samozřejmě je ten soud pro mládež i pro ně uzpůsobený, takže to není proto, aby to dítě nějak vyděsilo a pak z toho mělo trauma, v žádném případě.

Tak on je to do jisté míry pro to dítě nějaký strašák, ne?

.... U některých ano, u některých si troufám říct, že to ale taky nezabere, jo? Ve 12 letech, ale tak to je potom individuálně podle těch případů. Co se týče těch mladistvých...tak tam samozřejmě pokud to třeba není nějak podmíněně zastavený, tak to se dostane taky před soud pokud je to trestný čin a tam jsou opatření ... troufám si říct, tam jsou teďka různé ty alternativy jako probační dohled, dohled probačního úředníka což je velice efektivní...

(zvoní telefon, přerušeno)

Tak kde jsme skončily?

U těch mladistvých, jak vlastně řešíte kriminalitu a říkaly jsme teda, jak je to u těch nezletilých a skončily jsme u mladistvých

Aha, takže u těch mladistvých fungují různé ty probační programy, s tím že u těch prvopachatelů, kteří jsou motivováni ke změně, tak tam je to výraznej posun...jinak říkám, prostě dojde k soudu a tam záleží na tom, jak se ten pachatel k tomu postaví, protože jsou prostě mladiství, kteří chápou dosah jejich činů, snaží se prostě vyrovnat ty poškozený, napsat třeba omluvnej dopis, absolvovat třeba ten probační program, aby tomu soudu už mohly něco nabídnout, prostě se snažili o nápravu toho svého závadovýho chování. Pak jsou samozřejmě mladiství, kterým je to šum a fuk, a třeba když jim soud uloží obecně prospěšné práce, tak potom to neodpracují a potom jdou samozřejmě do vězení. Takže to je podle mě důležitá motivace pro toho mladistvého a samozřejmě i spolupráce s rodiči, která teda taky často vázne.

Jaké jsou tvé osobní pocity, když pracuješ s těmito klienty? Když ti sem přijde nějaký ten pachatel trestného činu?

...No samozřejmě člověk musí být profesionální a neutrální, ale je pravda, že když sem přijde, často se třeba stalo, že sem přijde mladistvý, který udělal nějaký banální přestupek, ukradne, já nevím, třeba čokolád, nebo něco, protože zrovna neměl peníze...potom přijde a chová se, jako kdyby se nic nestalo. Vlastně ukradl jen čokoládu a co my z toho děláme, a že ho obtěžuje sem vůbec chodit, tak to se musím přiznat že, mě často jako hne žlučí, jo, ale samozřejmě potom to jako nějak neventiluji na toho mladistvého, to vůbec ne, jo? Ale snažím se je dovést během toho pohovoru, k tomu, že prostě ano, nebyla to žádná loupež, nebyla to žádná krádež,ale že přeci jenom to není běžný chování a není možný, aby se ve společnosti takhle choval. Tak to může být jeden případ.

Jsou naopak případy, kdy zase.....jsou třeba i těší, ano, samozřejmě i rodiče... takhle rodiče třeba k tomu takto často přistupují, že přijde prostě s dítětem, udělal nějakou takovou banální věc, třeba i krádež a oni naopak místo aby prostě uznali, že jako udělali chybu a snažili se to nějak napravit tak, oni je třeba podporují, což se mi stalo u jednoho mladistvého... že tam byla nějaká krádež a tatínek vlastně... a on se k tomu přiznal, přišel sem na pohovor s maminkou, řekl ano, že to udělal, ne bylo to sprejerství, omlouvám se, že to udělal, škodu napravil. A bylo tam prostě, mohlo tam být podmíněně zastavení, protože jak sem říkala, on se přiznal, byla tam škoda, ale nemělo to nějaký závažnější důsledky. Nicméně pak došlo k výslechu na policii, ale ještě před tím si popovídal mladistvý s tatínkem. A tatínek to přehodnotil tak, aby se k ničemu nepřiznával, takže tam to úplně přehodnotil, řekl že se ničeho nedopustil a ani tam jako nesmýval žádný ty čárance... samozřejmě to došlo k soudu, a tam už to došlo k opatření, což mě osobně mrzelo, že ten

otec se k tomu takhle postavil, místo toho aby to dítě nějakým způsobem napravil, naopak ho v tom podpořil zatloukat, zatloukat, zatloukat. Takže to sou pak další případy který mě mrzí a zase naopak jsou tady případy, kdy třeba to dítě přijde kvůli nějaké hlouposti a ty rodiče jsou naopak rádi. Jako neberou to tak, že mi je prostě obtěžujeme, že teda kvůli čokoládě, že ji teda někde vzal, že si je pozveme, ale jsou rádi, že to dítě, že vidí že se s ním něco děje, že sice teda v uvozovkách ukradne jenom tu čokoládu, a že to teda není běžná věc a že se to teda nějakým způsobem řeší.

Takže to sou ty moje osobní pocity, jo? Samozřejmě jsem ráda, když ten nezletilý nebo mladistvý k tomu má zodpovědný přístup a snaží se nějakým způsobem napravit. Samozřejmě slibují, slibují, ...ale realita je potom jiná..., přesně tak.

Hmm. Takže je nějaké konkrétní opatření, které považuješ třeba za nejúčinnější při práci s těma děckama, který jsou delikventní, provádějí ty kriminální činy?

No, to je hrozně individuální na těch případech, protože některé opatření u některých třeba mladistvých nejsou žádná účinná. Že ono třeba to dítě si projde třeba střediskem výchovné péče, pak je tam třeba nařízena ústavní výchova. Páchá trestnou činnost a skončí ve vězení. A vlastně nic z toho, z těch opatření ho nenapraví a naopak, až se dostane z toho vězení, tak páchá další trestnou činnost. To je hrozně individuální. Ale já si myslím osobně, pokud ten člověk má motivaci a chce se napravit...tak je tam určitě... důležitý třeba u těch mladistvých nebo efektivní to opatření obecně prospěšné práce, když třeba poškodí nějakou věc, sprejství, a já nevím cokoliv, tak prostě že teda na ulici zametají ty chodníky a tak dále, jo? Což si myslím, že pro ty mladistvé teda není nic exkluzivního, jo? **hmm, to oni si radši potom něco takového rozmyslí udělat...** Přesně tak, to si myslím že je super, stejně jako probační dohled nebo ten probační program taky považuju za efektivní. Ale jak říkám, všechno to záleží na té motivaci toho klienta a pokud on nechce změnit svoje chování,...tak si myslím, že žádný opatření nemůže být účinný. Fakt je to ta velká motivace toho klienta a často se tomu dá předcházet, může přijít a říct, že nic neudělal, všechno je v pohodě, a když s ním pak vedeme ten výchovnej pohovor, tak to začne třeba nějak příležitostně vyprávět. Ale bohužel to tak většinou není. Fakt je to hrozně individuální

K té spolupráci.. kdo vám pomáhá, to jsi mi vlastně řekla, spolupracujete především s tou policií, pak s těma školama,

Škola, probační a mediační služba, ...různé ty neziskové organizace **takže třeba DROM?** DROM, IQ Roma servis, a všude je to o lidech určitě...že třeba nemůžu říct, že bysme měli obecně třeba špatnou spolupráci s policií, ale je to fakt o konkrétních lidech. Že třeba s některým člověkem máme úplně bezvadnou spolupráci a potom i to řešení případů je rychlejší a efektivnější, prostě všude je to o lidech....A spolupracujeme, což je důležité, ještě tady čtu nejužší spolupráce mezi vámi, no vlastně máš na mysli spíš instituce, ale i tak tam je hodně důležitý ten rodič, no, když nespolupracuje rodič tak je to taky docela dost problematický nějak pokročit v tom případě. Potom jsou tam různý opatření. **hm takže záleží hodně na té spolupráci s tím rodičem.** No, protože pro to dítě je vlastně ten rodič ve většině případů ten vzor. Pokud ten rodič k tomu přistupuje jako negativně, k té spolupráci, že ho obtěžujeme nebo to bere jako nějaký dohled, tak samozřejmě to dítě to taky tak bere, že jo..

Jak funguje spolupráce mezi vámi a rodiči rizikových dětí? na to jsi mi už odpověděla.

Tak to záleží, jak říkám, některý ten rodič to prostě ocení, že prostě to chceme řešit, že to dítě se prostě poučí. Tady se osvědčí ty výchovný pohovory, ale když je to zase jenom ta čokoláda, tak si ho sem pozvem a řekneme mu, že... jaký jsou důsledky a tak podobně. Jenže..... ta spolupráce hrozně závisí na těch rodičích na tom zda nás považují za nějaký

dohled, když třeba tam provádíme šetření v té rodině, tak se na nás dívají tak přes prsty, jako že je zase obtěžujeme a jsou třeba vulgární, vyhrožují nám a tak podobně. Takže je to fakt individuální. A od toho se to pak odvíjí, pokud ta spolupráce je špatná, tak ty alternativy pak moc použít nejdou. Třeba to středisko výchovné péče, když chceme, aby to dítě absolvovalo středisko výchovné péče, tak je potřeba, aby to ten rodič zaplatil, aby tam docházel na ty konzultace, ale tak to většinou nefunguje, že ty rodiče tam za prvé nedocházejí, nejsou ochotni to uhradit a to dítě často utíká. Takže tam ty alternativy třeba nejsou účinný.

A jak tě tvoji klienti berou? když sem přijdou, jestli tě berou jako v pohodě, nebo jestli se na tebe dívají třeba jak ti rodiče

Máš na mysli klienty, jako ty děcka nebo i rodiče? Oni totiž i rodiče jsou vlastně naši klienti, jo?

Ne, myslím jenom toho klienta, jako ty děcka.

No my se vlastně snažíme řešit celou tu rodinu, protože většinou to není tak, že to dítě začne krást, ale je to jenom tak, jako že to dítě si chtělo něco dokázat. Většinou je to tak, že v té rodině něco nefunguje...ale jak nás berou? ...Někteří nás berou tak, že vlastně jsme schopni jim pomoci, jsme schopni je podpořit, pokud mají zájem se zlepšit ve svém chování prostě si myslím že ta spolupráce tam funguje, nejsou tam problémy, ale jak říkám, jiní nás berou jako nějaký dohled, jako nějaký policajty

...(smích) už moc kecám

ne, v pohodě, já jen kontroluji kazetu,

Máš ještě kazetu?

jo mám mám, kdyby náhodou, já kontroluju jestli se točí, víš protože vono někdy jako to vyplivne a já bych nerada kdybych zjistila, že ten rozhovor je v háji (smích) a pak to skončí někde v nedohlednu

...takže asi tak. Většinou nás ti klienti berou víceméně kladně, že se jim snažíme pomoci. Když mají motivaci, když prostě tu motivaci nemají a pořád se dopouštějí té trestné činnosti, tak samozřejmě je v tom chování nepodporujeme a naopak píšeme negativní výchovné zprávy a stanoviska jsou také negativní, takže nás potom neberou tolik přísně.

Přepis rozhovoru č.2

Paní P.

Jak dlouho pracujete jako kurátorka pro mládež?

No... to už bude 17 let... to je hrozný jak to letí!

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Tak já jsem vystudovala vysokou školu pedagogickou, mám magisterský titul.

Jaký je Váš věk?

54 let.

Jak často se tady na úřadě s kriminalitou setkáváte?

Tak to je určitě několikrát za týden.

Co si myslíte, že je příčinou toho delikventního chování u mladistvých?

Tak těch příčin je určitě hodně, ale tu podstatnou roli hraje rodina. Rodina a to nejbližší sociální okolí. A třeba já mám klienty tady z toho brněnského „Bronxu“ kde vlastně je to....

Tam ty děti vyrůstají v takových rodinách, kde, nikdo nepracuje, když pracuje, tak občas a ještě taky jenom občas dostane zapláceno, protože pracuje na černo. Takže ten život tam běží úplně jinak, než jak jsme zvyklí. Taky na ně působí, ze všech stran na ně útočí takový ty lákadla, co všechno by měl ten mladej člověk mít, co by si měl užít. A to oni vlastně nemají a užít si chtějí taky no a ono to nějak pak jedno k druhému, a už je z toho malér.

Jak se o té kriminalitě dozvíte?

Tak to my se dozvídáme úplně všichni stejně, a to tak, že když policie zahájí trestní řízení, tak nám pošle usnesení o tom, že zahajuje a postupně nás žádá o zprávu o poměrech mladistvého, popř. nezletilého.

Jaké máte možnosti prevence kriminality?

No, prevence.... Mě už to tak nějak trošku začíná vadit, jak vznikají pořád nové a nové všelijaké organizace. Samozřejmě, kdyby tady bylo ještě třikrát tolik nestátních organizací než je, tak pořád mají co dělat, to neříkám. Ale myslím si, že ta prevence.. to mi připadne, že jako člověk, který má rakovinu a my jsme mu řekli, že když si bude pravidelně čistit uši, tak že se to všechno zpraví, jo? Takže vlastně ten základ v té rodině, kde je úplně jinej systém hodnot, kde by jim to co by potřebovali nejvíc pomoci, nebo sami cítí jako svůj největší problém, aby bydleli jako lidi, aby měli možnost získat nějaký solidní příjem, tak v tom jim můžeme pomoci čím dál míň a takové prostě naše rady můžou poslouchat, ale v podstatě to, co je nejvíc tíží a tlačí, tak v tom my jim nějak moc nepomůžem. Ta rodina má často spoustu jiných problémů, než to, že se to jejich dítě věnuje nějakým divným aktivitám.

Nebo třeba, hodně našich klientů, když skončí povinnou školní docházku už nemíří nikam do žádné školy, protože cesta na pracák je ... kratší a ta rodina se vlastně ani nějak nesnaží a mě připadá, že prevence, která by nestála vůbec nic, ba dokonce by ještě ušetřila, by třeba byla v tom, že na toto dítě, které se nepřipravuje vůbec nijak na to, že by mělo v životě vůbec něco dělat, já bych na toto dítě vůbec žádné dávky nepřiznala. Ale teď je to tak, že ať se učí, chodí do školy nebo je na pracáku a jednou za ten měsíc nebo možná i za dva měsíce přijde na tu smlouvenou schůzku, tak tím jsou ty jeho povinnosti splněné a v podstatě se vychovává člověk, který bude úplně neuplatnitelný na trhu práce, ale bude mít potřeby a touhy a chutě a bude chtít mít samozřejmě, jak nám říkají, když jsem se kteréhosi klienta ptala, když se dostal do dluhů, jak ho proboha napadlo, když mu exekutor bouchl na dveře a chtěl 30 tisíc za televizi, jsem řekla proboha proč jste si kupovali takovou drahou? To si vzali na půjčku, prodali ji a teď nespláceli, že, takže to narostlo a původní cena té televize byla asi 17 tisíc Kč, tak říkám pane bože, proč jste si kupovali tak drahou televizi? A on mě říká: „to bych teda rád věděl, proč zrovna my by jsme se nemohli dívat na pořádnou televizi.“ A oni se na ni dívali vždycky 14 dnů a druhých 14 dnů ležela v zastavárně, než ji vyplatili, takže chvíli ju takhle vozili no a pak ji teda definitivně nechali a zůstal jim dluh, asi 50 tisíc, tak to sou takový...jo? No..

A tak samozřejmě každý to chce, chce se pěkně oblíct, nosit značkové oblečení ne jen takové. Speciálně romské děti nejdou do školy s namazaným chlebem, protože oni musí mít bagetu a colu, nebo prostě takovou nějakou svačinu, aby dali najevo, že teda na to mají... noo a teď, kde se na to mají vzít peníze, než...

*Takže to mi teda docela připadá, že by byla taková levná a účinná prevence. Že když by na to dítě nic nedostávali, myslím si že někteří z těch rodičů by si to rozmysleli a někam by ho zahnali, aby se teda jako něco naučil a i kdyby se nic moc nenaučil, tak aspoň teda ten čas trávil nějak jinak než že bude vymýšlet nějaký... **ptákoviny (smích)***

Jaké jsou vaše osobní pocity při práci s delikventní mládeží?

Málokdy se tu setkáváme s někým koho bysme vůbec neznali. Takže některé znám už jako malé děcka nebo už znám někoho z té rodiny.

Je nějaké opatření, které považujete při práci s rizikovou mládeží za nejúčinnější?

Tak to je hodně individuální, protože na každého platí něco jiného, každého trápí něco jiného, a ty důvody, to co ho vede k tomu, že se dostal, tam kam se dostal.

Kdo vám pomáhá, s jakými institucemi spolupracujete?

Tak určitě s jinými úřady, SVP, s diagnostickými, samozřejmě musíme ze zákona spolupracovat s ústavy, s věznicemi někteří klienti jsou totiž ve vazbě, někteří jsou ve výkonu trestu, takže s každým kdo s námi ze zákona musí a kdo má chuť s námi spolupracovat.

Jak funguje spolupráce mezi vámi a rodiči rizikových dětí?

Taky různě. Někdy prostě rodiče mají takový ochranný přístup, bojí se, někdy je prostě chrání ty děti až do roztrhání těla. Někdy ti rodiče mají takové zvláštní metody, že nám tady sehrají divadlo, ale ono je spíš mrzí to, že je chytli než to, že něco provedli. Takže to bývá jako že „a co z toho budu mět já?“ nebo „taky ste byli mladí, ne“ (smích) Takže to je tak různé, někteří fakt jsou vylekaní a jsou ochotní teda ... tak tady ho máte a honem rychle nám ho nějak spravte, což je blbý teda, protože rychle se to teda opravdu nedá. A pak se málokdy stává, že všechno funguje, úžasná rodina, všichni o dítě mají zájem a ono najednou jde a něco provede. Tak tohle se teda stává jen málokdy. Takže když přijde, že se zahajuje trestní řízení, tak se stane, nebo je časté, nebo je takových určitě víc, kde spis tady už existuje, protože něco, protože tam byl rozvod nebo výkon rodičovské zodpovědnosti nebo se v té rodině něco takového ne moc normálního dělo a pak se nám to dítě za pár let vrátí...

A co vaši klienti, jaký k vám mají postoj, jak vás berou?

To teda těžko říct, protože s některýma se už známe delší dobu, takže oni si už dovedou představit, co od nás můžou očekávat, jestli od nás můžou něco získat nebo ne, za žádnou cenu si nechtějí nechat vrtat do té své rodiny nebo, aby jim tam někdo nakukoval pod pokličku, prostě vyřeší si to nějak sami a s advokátem a ... to je pak různé, no.. Někdo je ochotný a má zájem a je ochotný ledasco zkoušet a pak jsou tu ti, kteří to berou jako třeba chřipku, že?.. jako že onemocníte, no tak každej někdy onemocní, no tak se zas uzdraví.